

**Zespół do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom
Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych**

RAPORT

dotyczący przestrzegania

PRAWA AUTORSKIEGO

I

PRAW POKREWNYCH

W POLSCE

za rok 2007

Warszawa, 2008 r.

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	4
II. Zagadnienia ogólne.....	6
1. Obowiązujący stan prawny.....	6
1.1. Akty prawa polskiego	6
1.2. Umowy międzynarodowe	7
1.3. Prawo Unii Europejskiej.....	8
III. Działania podjęte w 2007 r. przez administrację rządową (członków Zespołu ds. Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych) w związku z występowaniem piractwa oraz ich efekty.....	11
1. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.....	11
1.1. Prace legislacyjne	11
1.2. Umowa <i>twinningowa</i> „ <i>Transition Facility</i> 2004 – Wzmocnienie ochrony praw własności intelektualnej i przemysłowej”	12
1.3. Działania na forum międzynarodowym oraz współpraca z organizacjami międzynarodowymi	14
1.4. Rejestr oraz kontrola produkcji nośników optycznych.....	17
1.5. Zespół do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych	18
1.6. Grupa Internet.....	19
2. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji – Policja i Straż Graniczna RP.....	21
2.1. Policja	21
2.2. Straż Graniczna RP	29
3. Ministerstwo Finansów – Służba Celna RP	31
3.1. Zwiększanie efektywności, skuteczności oraz stałej koordynacji działań służb państwowych w walce z piractwem	31
3.2. Ograniczenie procedury piractwa na targowiskach i bazarach.....	34
3.3. Podnoszenie wiedzy i umiejętności funkcjonariuszy celnych.....	35
3.4. Prowadzenie działań edukacyjnych na rzecz kształtowania świadomości społecznej i prawnej o przestępczym charakterze naruszeń praw autorskich i pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej oraz roli administracji państwowej w zwalczaniu tych naruszeń	36
4. Ministerstwo Sprawiedliwości – Prokuratura Krajowa.....	36

4.1. Zbiorcza analiza wyników badania akt postępowań karnych o przestępstwa związane z naruszeniem praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej, w których w I półroczu 2007 r. zapadły decyzje o umorzeniu lub warunkowym umorzeniu postępowania, w sprawach, w których sąd wydał wyrok uniewinniający albo przekazał sprawę prokuratorowi celem uzupełnienia postępowania.....	36
4.2. Zbiorcza analiza wyników badania akt postępowań karnych o przestępstwa związane z naruszeniem praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej, w których w II półroczu 2007 r. zapadły decyzje o umorzeniu lub warunkowym umorzeniu postępowania, w sprawach, w których sąd wydał wyrok uniewinniający albo przekazał sprawę prokuratorowi celem uzupełnienia postępowania.....	50
5. Ministerstwo Edukacji Narodowej.....	60
6. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.....	60
IV. Działania podjęte w 2007 r. przez organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz innych partnerów społecznych, do których zakresu działalności należy ochrona praw autorskich i praw pokrewnych w związku z występowaniem piractwa oraz ich efekty.....	62
1. Koalicja Antypiracka: Business Software Alliance (BSA), Fundacja Ochrony Twórczości Audiowizualnej (FOTA), Związek Producentów Audio –Video (ZPAV).....	62
1.1. Fundacja Ochrony Twórczości Audiowizualnej (FOTA) oraz Związek Producentów Audio Video (ZPAV) – działania wspólne.....	62
1.2. Fundacja Ochrony Twórczości Audiowizualnej – FOTA.....	65
1.3. Business Software Alliance – BSA.....	69
2. Stowarzyszenie Autorów ZAiKS.....	71
3. Stowarzyszenie Filmowców Polskich.....	73
4. Stowarzyszenie Dystrybutorów Programów Telewizyjnych SYGNAŁ.....	74
4.1. Działania informacyjno-edukacyjne.....	74
4.2. Badania na temat postrzegania piractwa telewizyjnego.....	75
4.3. Współpraca z organami ścigania.....	76
4.4. Podjęcie bliskiej współpracy z Polską Izbą Komunikacji Elektronicznej.....	77
4.5. Bariery prawne uniemożliwiające skuteczną walkę z piractwem.....	78
V. Podsumowanie.....	80

I. Wstęp

„Raport dotyczący przestrzegania prawa autorskiego i praw pokrewnych” (zwany także w dalszej części „Raportem”) powstał zgodnie z § 3 zarządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2000 r., tworzącego Zespół do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych (zwanego też w dalszej części „Zespołem”).¹ Dokument został przygotowany na podstawie materiałów przekazanych przez podmioty publiczne, organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi oraz innych partnerów społecznych, których działalnością jest ochrona praw autorskich i praw pokrewnych². Obecna edycja Raportu jest siódmą z kolei.

Raport skupia się na ocenie wydarzeń i zjawisk w obszarze prawa autorskiego i praw pokrewnych, jakie miały miejsce w 2007 r., a także na opisie działań, które zostały zapoczątkowane w 2007 r., a ich kontynuacja lub zakończenie nastąpiły w 2008 r.

Wiele zadań było i pozostaje nadal aktualnych. Działania związane ze zwalczaniem naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej, jak np. ograniczanie piractwa na targowiskach i bazarach, utrzymywanie wysokiego poziomu kontroli na granicy państwowej, ustawiczne kształcenie pracowników i funkcjonariuszy, należą do zadań długofalowych, które są z istoty niezmiennie. Stąd w kolejnych raportach poruszane są zagadnienia, które są stałymi elementami postępowania w sprawach dotyczących tych naruszeń. Inne zadania mają charakter zmienny i są zindywidualizowane. Spośród nich można wymienić budowę systemów informatycznych wspierających działania w zakresie zwalczania fałszerstwa i piractwa, czy różnorakie programy i działania edukacyjne.

¹ Zarządzenie nr 83 Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2000 r. w sprawie utworzenia Zespołu ds. Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych (M.P. Nr 36, poz. 727). „§ 3 Do zadań Zespołu należy opracowywanie wniosków i propozycji dotyczących usprawnienia koordynacji działań organów administracji rządowej w zakresie skuteczności zwalczania naruszeń prawa autorskiego i praw pokrewnych, w szczególności:

- 1) przedstawianie Prezesowi Rady Ministrów bieżącej analizy sytuacji w zakresie przestrzegania prawa autorskiego i praw pokrewnych,
- 2) przedstawianie propozycji działań mających na celu zapobieganie naruszeniom prawa autorskiego i praw pokrewnych oraz zwalczanie naruszeń,
- 3) przygotowywanie propozycji zmian legislacyjnych zmierzających do skuteczniejszego egzekwowania prawa autorskiego i praw pokrewnych, dokonywanie okresowej oceny postępów działań w zakresie zwalczania naruszeń prawa autorskiego i praw pokrewnych.”

Opracowanie zawiera szczegółowe dane dotyczące liczby prowadzonych spraw związanych z naruszeniami praw autorskich i praw pokrewnych, a także innych praw własności intelektualnej oraz ilości zatrzymanych pirackich i podrabianych towarów.

Raport dotyczy tylko pewnego, choć bardzo istotnego i widocznego, wycinka problemów związanych z naruszaniem praw własności intelektualnej. Ponieważ jednak regulacje prawne, wspólne inicjatywy podejmowane z innymi organami administracji rządowej takimi, jak np. Urząd Patentowy RP, czy wreszcie zwalczanie przestępczości gospodarczej, przemytu, ochrona granic są ze sobą ściśle sprzężone i dotyczą znacznie szerszego zakresu niż tylko ochrony praw autorskich i praw pokrewnych, w tych przypadkach mowa jest ogólnie o prawach własności intelektualnej, obejmujących także takie prawa jak prawo *sui generis* do bazy danych czy prawa własności przemysłowej. Aby więc nie odnieść mylnego wrażenia, że niektóre działania realizowane przez poszczególne służby wiążą się tylko z pewnym obszarem praw, z pominięciem pozostałych, w niniejszym dokumencie, pomimo, że jest on z definicji poświęcony prawu autorskiemu i prawom pokrewnym, mówi się także o „innych prawach własności intelektualnej”.

Wcześniejsze Raporty spotkały się z pozytywnym przyjęciem zarówno w kraju, jak i za granicą. Między innymi zostały przedstawione Komisji Europejskiej i administracji Stanów Zjednoczonych. Polskie rozwiązania systemowe wzbudziły zainteresowanie w Komisji Europejskiej oraz Europejskiej Komisji Gospodarczej przy Narodach Zjednoczonych.

Również Raport za 2007 r. zostanie przetłumaczony na język angielski i przesłany partnerom zagranicznym, z którymi współpracuje Polska.

II. Zagadnienia ogólne

1. Obowiązujący stan prawny

1.1. Akty prawa polskiego

Podstawowym aktem prawnym, na którym opiera się ochrona prawa autorskiego i praw pokrewnych w Polsce jest ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631, z późn. zm.). Pozostałe regulacje, mające charakter pomocniczy, to przede wszystkim:

- ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2004 r. Nr 253, poz. 2531, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (Dz. U. Nr 128, poz. 1402, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 5 lipca 2002 r. o ochronie niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym (Dz. U. Nr 126, poz. 1068, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. Nr 144, poz. 1204, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 19 marca 2004 r. Prawo celne (Dz. U. Nr 68, poz. 622, z późn. zm.);

- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2002 r. w sprawie wyznaczenia sądów rejonowych rozpoznających sprawy o przestępstwa wynikające z prawa autorskiego i praw pokrewnych (Dz. U. Nr 180, poz. 1510, z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie określenia kategorii urządzeń i nośników służących do utrwalania utworów oraz opłat od tych urządzeń i nośników z tytułu ich sprzedaży przez producentów i importerów (Dz. U. Nr 105, poz. 991);
- rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 27 czerwca 2003 r. w sprawie opłat uiszczanych przez posiadaczy urządzeń reprograficznych (Dz. U. Nr 132, poz. 1232);
- rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie rejestru informacji o produkcji nośników optycznych oraz rodzajów kodów identyfikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1301);
- zarządzenie Nr 83 Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2000 r. w sprawie utworzenia Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych (M.P. Nr 36, poz. 727).

1.2. Umowy międzynarodowe

- Międzynarodowa Konwencja o ochronie wykonawców, producentów fonogramów oraz organizacji nadawczych, sporządzona w Rzymie dnia 26 października 1961 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 125, poz. 800);
- Konwencja o ustanowieniu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej, sporządzona w Sztokholmie dnia 14 lipca 1967 r. (Dz. U. z 1975 r. Nr 9, poz. 49);
- Akt Paryski Konwencji Berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych, sporządzony w Paryżu dnia 24 lipca 1971 r. (Dz. U. z 1990 r. Nr 82, poz. 474);
- Powszechna Konwencja o prawie autorskim, zrewidowana w Paryżu dnia 24 lipca 1971 r. (Dz. U. z 1978 r. Nr 8, poz. 28);
- Porozumienie w Sprawie Handlowych Aspektów Praw Własności Intelektualnej, stanowiące załącznik nr 1 do Porozumienia ustanawiającego Światową

- Organizację Handlu (WTO), sporządzonego w Marakeszu w dniu 15 kwietnia 1994 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 32, poz. 143);
- Traktat Światowej Organizacji Własności Intelektualnej o prawie autorskim, sporządzony w Genewie dnia 20 grudnia 1996 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 3, poz. 12);
 - Traktat WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach sporządzony w Genewie dnia 20 grudnia 1996 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 41, poz. 375).

1.3. Prawo Unii Europejskiej

- Dyrektywa Rady z dnia 14 maja 1991 r. w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych (91/250/EWG) (Dz. Urz. WE L 122 z 17.05.1991, str. 42; Dz. Urz. WE polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 114);
- dyrektywa Rady Nr 93/83/EWG z dnia 27 września 1993 r. w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową (Dz. Urz. WE L 248 z 6.10.1993, str. 15; Dz. Urz. WE polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 134);
- dyrektywa 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych (Dz. Urz. WE L 77 z 27.03.1996, str. 20; Dz. Urz. WE polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 15, str. 459);
- dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz. Urz. WE L 167 z 22.06.2001, str. 10; Dz. Urz. WE polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 230);
- dyrektywa 2001/84/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 września 2001 r. w sprawie prawa autora do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży oryginalnego egzemplarza dzieła sztuki (Dz. Urz. WE L 272 z 13.10.2001, str. 32; Dz. Urz. WE polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 240);
- rozporządzenie Rady (WE) nr 1383/2003 z dnia 22 lipca 2003 r. dotyczące działań organów celnych skierowanych przeciwko towarom podejrzanym o naruszenie niektórych praw własności intelektualnej oraz środków podejmowanych w odniesieniu do towarów, co do których stwierdzono, że naruszyły takie prawa (Dz.

Urz. WE L 196 z 02.08.2003, str.7; Dz. Urz. WE polskie wydanie specjalne, rozdz. 2, t. 13, str. 469);

- dyrektywa 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz. Urz. WE L 157 z 30.04.2004, str. 45; Dz. Urz. UE polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 2, str. 32);
- rozporządzenie Komisji (WE) nr 1891/2004 z dnia 21 października 2004 r. ustalające przepisy wykonawcze do rozporządzenia Rady (WE) nr 1383/2003 dotyczącego działań organów celnych skierowanych przeciwko towarom podejrzanym o naruszenie niektórych praw własności intelektualnej oraz środków podejmowanych w odniesieniu do towarów, co do których stwierdzono, że naruszyły takie prawa (Dz. Urz. WE L 328 z 30.10.2004, str.16);
- zalecenie Komisji z dnia 18 października 2005 r. w sprawie transgranicznego zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi w odniesieniu do legalnych usług muzycznych online (2005/737/WE) (Dz. Urz. WE L 276 z 21.10.2001, str. 54);
- dyrektywa 2006/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej (wersja ujednolicona) (Dz. Urz. WE L 376 z 27.12.2006 str. 28);
- dyrektywa 2006/116/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych praw pokrewnych (wersja ujednolicona) (Dz. Urz. WE L 372 z 27.12.2006, str. 12).

2. Charakterystyka przestępczości przeciwko prawu autorskiemu i prawom pokrewnym w Polsce

W ocenie Zespołu najbardziej powszechnymi sposobami naruszania praw autorskich i praw pokrewnych w Polsce (określanymi terminem „piractwo”) są:

- produkcja i/lub rozpowszechnianie (dotyczy to w znacznym stopniu systemu teleinformatycznego, jakim jest Internet) nielegalnych kopii fonogramów oraz wideogramów, programów komputerowych, fotografii, utworów plastycznych, a także twórczości ludowej,
- wydawanie i rozpowszechnianie książek bez ważnych licencji, zaniżanie przez legalne wydawnictwa liczby wydrukowanych egzemplarzy i niezgłaszanie dodatków (wbrew warunkom licencji),
- bezprawne wprowadzanie do obrotu tzw. usług społeczeństwa informacyjnego, obejmujących m. in. elektroniczne zwielokrotnianie baz danych, czy artykułów prasowych w ramach komercyjnego monitoringu gazet i czasopism, a następnie ich dystrybucję i publikację (zarówno w Internecie, jak i Intranecie),
- kradzież sygnału telewizyjnego dokonywana w sieciach kablowych i na platformach cyfrowych oraz za pośrednictwem Internetu,
- reprograficzne kopiowanie utworów.

Wraz z rozwojem nowych technologii pojawiło się nowe pokolenie użytkowników komercyjnych, którzy korzystają w systemie teleinformatycznym, jakim jest Internet, z utworów muzycznych, filmów, a także i innych przedmiotów objętych ochroną prawną. Świadczenie legalnych usług za pośrednictwem Internetu staje się istotnym wyzwaniem i wymaga właściwego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi. Występująca w dalszej części opracowania nazwa Internet oznacza system teleinformatyczny, zgodnie z art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną³.

³ Systemem teleinformatycznym jest zespół współpracujących ze sobą urządzeń informatycznych i oprogramowania, zapewniający przetwarzanie i przechowywanie, a także wysyłanie i odbieranie danych poprzez sieci telekomunikacyjne za pomocą właściwego dla danego rodzaju sieci urządzenia końcowego w rozumieniu ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. z 2004 r. Nr 171, poz. 1800, z późn. zm.).

III. Działania podjęte w 2007 r. przez administrację rządową (członków Zespołu ds. Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych) w związku z występowaniem piractwa oraz ich efekty

1. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

1.1. Prace legislacyjne

Ustawa z dnia 9 maja 2007 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz niektórych innych ustaw, wdrażająca postanowienia dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej

W dniu 9 maja 2007 r. została uchwalona ustawa zmieniająca ustawę o prawie autorskim i prawach pokrewnych, wdrażająca postanowienia dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej. Została ona ogłoszona w Dz. U. Nr 99, poz. 662 i weszła w życie w dniu 20 czerwca 2007 r.

Wprowadziła ona szczegółowe regulacje dotyczące postępowania cywilnego w przypadku naruszeń praw własności intelektualnej, a więc autorskich praw majątkowych, praw pokrewnych, prawa do bazy danych, praw własności przemysłowej oraz praw do odmian roślin.

Dokonane zmiany objęły następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych;
- ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego;
- ustawę z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej;
- ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych;
- ustawę z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin.

Ponadto, zgodnie z art. 18 ust. 1 dyrektywy, który przewiduje, że trzy lata po terminie jej wdrożenia, który upłynął w dniu 29 kwietnia 2006 r., każde państwo członkowskie przedłoży Komisji Europejskiej sprawozdanie z wprowadzenia dyrektywy w życie, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego rozpoczęło analizę stosowania przepisów

wdrażających dyrektywę w praktyce. Finalne sprawozdanie zostanie przygotowane w oparciu o dane uzyskane z wydziałów cywilnych w sądach powszechnych (zbieranie informacji o przeprowadzonych postępowaniach cywilnych odbywa się we współpracy z Ministerstwem Sprawiedliwości) oraz od podmiotów zrzeszających uprawnionych z tytułu poszczególnych praw własności intelektualnej.

1.2. Umowa *twinningowa* „*Transition Facility 2004 – Wzmocnienie ochrony praw własności intelektualnej i przemysłowej*”

Zgodnie z zapisami umowy *twinningowej*, podpisanej w imieniu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz pozostałych beneficjentów projektu w dniu 29 listopada 2005 r. przez Ministra Tadeusza Kozeka, Podsekretarza Stanu w Urzędzie Komitetu Integracji Europejskiej, realizacja działań przewidzianych w projekcie „*Transition Facility 2004 PL04 – IB – OT03 – Strengthening the protection of intellectual and industrial property rights*” („Wzmocnienie ochrony praw własności intelektualnej i przemysłowej”) rozpoczęła się 1 stycznia 2006 r. W 2007 r. projekt został zakończony, a w I połowie 2008 r. sfinalizowana zostanie budowa bazy danych w ramach Systemu Udostępniania Danych (SUD).

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego było jednym z beneficjentów projektu przygotowanego wraz z partnerem duńskim i zobowiązało się do współfinansowania działań w nim realizowanych. Środki przyznane Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego na ten cel z funduszy programu „*Transition Facility*” wyniosły 300.000 euro. Pozostali beneficjenci to: Ministerstwo Finansów (resort wiodący), Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (Policja i Straż Graniczna RP) oraz Urząd Patentowy RP.

Głównym zadaniem programu była kontynuacja podjętej wcześniej walki z naruszeniami praw własności intelektualnej. Miał on także na celu skuteczne i systematyczne wzmocnienie poziomu ochrony tych praw w Polsce. W przypadku Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zadania realizowane w ramach projektu dotyczyły organizacji i prowadzenia szkoleń oraz konferencji dla pracowników resortu, jak również dla organizacji pozarządowych zajmujących się tematyką ochrony praw autorskich i praw pokrewnych. Ponadto, eksperci unijni dokonali analizy wybranych dokumentów, dotyczących przedmiotowej tematyki.

W 2007 r., w ramach tego projektu, zorganizowano:

- szkolenie pt. „Dyski optyczne – piractwo i import równoległy”, które odbyło się w dniach 12-14 lutego 2007 r. w Warszawie;
- konferencję pt. „Prawo autorskie i prawa pokrewne – zarządzanie w środowisku cyfrowym”, która odbyła się w dniach 18-19 kwietnia 2007 r. w Warszawie;
- szkolenie pt. „Cyfrowy przekaz radiowy i telewizyjny”, które odbyło się w dniach 21-23 maja 2007 r. w Warszawie;
- szkolenia pt. „Zarządzanie prawami w środowisku cyfrowym (DRM)” oraz „Prawo mediów”, które odbyły się w dniach 11-13 września 2007 r. w Warszawie;
- konferencję podsumowującą projekt, którą zorganizowano we współpracy z pozostałymi instytucjami-beneficjentami projektu w dniach 25-26 października 2007 r. w Radziejowicach.

Została także przygotowana analiza na temat wdrożenia w wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej dyrektywy Rady 93/83/WE w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową. Jej celem było ustalenie, czy istnieją jakiegokolwiek praktyki europejskie w zakresie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi dotyczące przekazu satelitarnego i przekazu drogą kablową. Jest to pierwszy tak obszerny przegląd stworzony w tym przedmiocie.

Dokument został przygotowany w oparciu o kwestionariusz przesłany do organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi działających we wszystkich krajach Unii Europejskiej. Dodatkowo do badania włączyła się również Szwajcaria. Odpowiedzi na kwestionariusz udzieliły 34 organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, działające w 22 krajach europejskich.

Polska i angielska wersja tego dokumentu znajduje się na stronie internetowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego pod adresem <http://www.mkidn.gov.pl/website/index.jsp?catId=539>.

1.3. Działania na forum międzynarodowym oraz współpraca z organizacjami międzynarodowymi

1.3.1. Prace legislacyjne prowadzone na forum Unii Europejskiej

Projekt dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie środków prawa karnego mających na celu zapewnienie egzekwowania praw własności intelektualnej

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego uczestniczyło, jako resort wiodący, w pracach nad stanowiskiem wobec projektu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie środków prawa karnego mających na celu zapewnienie egzekwowania praw własności intelektualnej (COM(2006) 168).

Dyrektywa ma na celu zwiększenie skuteczności walki z piractwem i innymi naruszeniami praw własności intelektualnej. Projektodawca przewiduje, iż pozwoli ona wyeliminować istniejące obecnie różnice pomiędzy systemami kar przyjętymi w poszczególnych państwach członkowskich, a dzięki temu – skuteczniej walczyć z tym rodzajem przestępczości, często przybierającej formę zorganizowaną, której rozwój ma negatywny wpływ na gospodarkę oraz takie czynniki, jak zdrowie i bezpieczeństwo konsumentów. Projekt dyrektywy zakłada zbliżenie przepisów dotyczących przestępstw związanych z własnością intelektualną i ma na celu zachęcenie do nawiązywania współpracy pomiędzy państwami członkowskimi w zakresie zwalczania tych przestępstw.

W kwietniu 2007 r. stanowisko wobec projektu przedstawił Parlament Europejski. Zostało one przedstawione Radzie UE, w której jednak, z uwagi na znaczne rozbieżności pomiędzy Komisją i niektórymi państwami członkowskimi, dotyczące zarówno zakresu dyrektywy jak i kompetencji Wspólnoty do ustanawiania środków o charakterze karnym w akcie I filaru (dyrektywie), dalsze prace nie są prowadzone.

Polska, co do zasady popierała inicjatywę Komisji, zwracając jednak uwagę na szereg wynikających z niej problemów prawnych.

1.3.2. Działania podejmowane w ramach polityki handlowej WE

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego koordynuje udział strony polskiej w Radzie TRIPS oraz wszelkie inne działania dotyczące egzekwowania praw własności intelektualnej, podejmowane w ramach polityki handlowej WE (art. 133 Traktatu o utworzeniu Wspólnoty Europejskiej).

Najnowszą inicjatywą w tym zakresie jest propozycja USA i Japonii. Tak zwane Porozumienie ACTA (*Anti – Counterfeiting Trade Agreement*) miałyby formę traktatu, który ustanawiałby „złote zasady” przestrzegania praw własności intelektualnej i promował ich wdrażanie. ACTA objęłaby zagadnienia związane zarówno z kompetencjami Rady TRIPS (wyłączne kompetencje wspólnotowe), jak i działalnością Światowej Organizacji Własności Intelektualnej WIPO (*World Intellectual Property Organization*), czy Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (*Organization for Economic Co – operation and Development*) OECD (kompetencje narodowe). Członkami – założycielami miałyby być państwa najbardziej zaangażowane w przestrzeganie praw własności intelektualnej, a więc kraje UE, Szwajcaria, USA i Japonia.

Polska wyraziła poparcie dla tej inicjatywy. W kwietniu 2008 r. przyjęty został mandat negocjacyjny dla Komisji Europejskiej. Pierwsza sesja negocjacyjna odbyła się w dniach 3-4 czerwca 2008 r. w Genewie.

1.3.3. Światowa Organizacja Własności Intelektualnej WIPO

Traktat WIPO o ochronie praw organizacji nadawczych

Prace nad Traktatem były kontynuowane podczas drugiej specjalnej sesji Stałego Komitetu WIPO (18-22 czerwca 2007 r.), która jednak zakończyła się fiaskiem. W związku z tym, Zgromadzenie Ogólne WIPO, które odbyło się na przełomie września i października 2007 r., podjęło decyzję, zgodnie z którą dalsze prace nad Traktatem o ochronie organizacji nadawczych mają się toczyć w ramach regularnych sesji Komitetu, a decyzja o konferencji dyplomatycznej zostanie podjęta dopiero po osiągnięciu kompromisu w kwestii celu, zakresu i przedmiotu ochrony Traktatu.

Polska od początku prac nad Traktatem opowiadała się za jak najszybszym jego przyjęciem. Jest to niezbędne dla uaktualnienia międzynarodowej ochrony nadań (opartej dotąd przede wszystkim na standardzie ustanowionym w 1961 r. Konwencją rzymską) oraz usunięcia nierównowagi w poziomie i zakresie ochrony nadań w porównaniu z artystycznymi wykonaniami i fonogramami. Dlatego dla Polski priorytetem było zwołanie konferencji dyplomatycznej, która przyjęłaby nowy Traktat o ochronie praw organizacji nadawczych, w kształcie zapewniającym ochronę nadań w aktualnych warunkach technicznych rozpowszechniania radiowo – telewizyjnego.

1.3.4. Współpraca z administracją Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej

W 2007 r. Biuro Przedstawiciela Handlowego USA (*Office of the United States Trade Representative*), przygotowujące coroczny Raport Specjalny 301 (*Special 301 Report*), dotyczący naruszeń praw własności intelektualnej na świecie, podjęło decyzję o pozostawieniu Polski na liście krajów będących pod obserwacją (*Watch List*) ze względu na utrzymujący się poziom naruszeń praw własności intelektualnej⁴. Na tę listę trafiają kraje, w których piractwo jest problemem, aczkolwiek nie tak poważnym jak w przypadku państw umieszczonych na tzw. *Priority Watch List* (czyli w zestawieniu krajów, w których współczynnik piractwa jest niezwykle wysoki). Polska na liście priorytetowej nie jest już od 1 maja 2004 r.

Pomimo podejmowanych działań, Polska pozostała na liście obserwacyjnej w Raporcie 301 na 2008 r.⁵

1.3.5. Inne działania

W 2007 r. przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego uczestniczyli:

- w Trzecim Światowym Kongresie dotyczącym zwalczania fałszerstw dóbr własności intelektualnej i piractwa. Kongres ten został zorganizowany przez

⁴http://www.ustr.gov/assets/Document_Library/Reports_Publications/2007/2007_Special_301_Review/asset_upl_oad_file230_11122.pdf

⁵http://www.ustr.gov/assets/Document_Library/Reports_Publications/2008/2008_Special_301_Report/asset_upl_oad_file553_14869.pdf

Światową Organizację Własności Intelektualnej (WIPO), Światową Organizację Ceł (WCO) oraz INTERPOL, przy poparciu i udziale światowej społeczności biznesowej. Odbył się on w Genewie w dniach 30 – 31 stycznia 2007 r., pod hasłem „*Shared Challenges – Common Goals*” – „Wspólne Wyzwania – Wspólne Cele”;

- w posiedzeniu Nieformalnej Grupy Doradczej przy Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) ds. Piractwa i Podrabiania Towarów, mającym na celu omówienie postępów pracy nad stworzeniem Raportu „Wpływ Piractwa i Podrabiania Towarów na Gospodarkę”. Spotkanie miało miejsce w Paryżu w dniach 19 – 20 lutego 2007 r.

1.4. Rejestr oraz kontrola produkcji nośników optycznych

Rejestr nośników optycznych został utworzony w Departamencie Prawno – Legislacyjnym Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na podstawie rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie rejestru informacji o produkcji nośników optycznych oraz rodzajów kodów identyfikacyjnych (Dz. U. z 2004 Nr 124, poz. 1301). Rozporządzenie weszło w życie 2 czerwca 2004 r.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego zajmuje się gromadzeniem i analizą informacji nadsyłanych przez producentów nośników optycznych. Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w omawianym zakresie obowiązani są do stosowania kodów identyfikacyjnych we wszystkich urządzeniach i elementach podczas procesu produkcji nośników optycznych.

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych obliguje producentów do przekazywania Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego informacji dotyczących posiadanych urządzeń do produkcji i zwielokrotniania nośników oraz zastosowanych kodów identyfikacyjnych. W terminie do dziesiątego dnia każdego miesiąca, przedsiębiorca jest zobowiązany do przekazania informacji, za okres miesiąca poprzedzającego, odnośnie zbiorczej wielkości produkcji i jej rodzaju, wykonywania zamówień poza miejscem prowadzenia działalności oraz rozporządzania urządzeniami do produkcji i zwielokrotniania nośników optycznych. Tym samym ustawodawca wymaga od producenta poinformowania o każdorazowej translokacji urządzeń produkcyjnych. Takie rozwiązanie ma na celu zapobieżenie powstawania nielegalnych wytwórni, działających poza

obowiązującym systemem fiskalnym. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach sprawowanej kontroli, może, z uwzględnieniem przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, zarządzić przeprowadzenie kontroli przedsiębiorcy, w zakresie zgodności ze stanem faktycznym udzielonych informacji.

W 2007 r. przeprowadzono 4 kontrole producentów nośników optycznych podczas których protokolarnie pobrano materiały uzyskane z produkcji.

Obecnie trwają rozmowy z Komendą Główną Policji dotyczące przekazywania pobranych próbek nośników do Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego, celem ich analizy.

Do zadań realizowanych na bieżąco przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego należy zaliczyć prowadzenie rejestru produkcji nośników optycznych zarówno w formie elektronicznej, jak i tradycyjnej – w postaci dokumentacji papierowej oraz opracowywanie bieżących analiz, które są niezbędne np. dla potrzeb organów ścigania oraz podmiotów uprawnionych z tytułu praw autorskich i praw pokrewnych. Informacje zawarte w rejestrze stanowią system sprawdzania producentów i są wykorzystywane do weryfikacji danych oraz jako materiał dowodowy, w przypadku ujawnionych naruszeń, np. nie posiadania pełnych praw do zlecanej pozycji.

1.5. Zespół do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych

W 2007 r. odbyły się dwa posiedzenia Zespołu – w dniach 10 stycznia i 27 marca. W posiedzeniach wzięli udział stali członkowie Zespołu oraz zaproszeni do udziału w jego pracach przedstawiciele Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Urzędu Patentowego RP oraz Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji. Miały też miejsce spotkania z reprezentantami organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz innych organizacji chroniących, do których zakresu działalności należy ochrona praw autorskich i praw pokrewnych.

W ramach prac Zespołu przedstawiono propozycje działań mających na celu zapobieganie dalszym naruszeniom prawa autorskiego i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej, jak również zwalczania tych naruszeń. Założenia te zostały ujęte w „Strategii działań na rzecz ochrony praw autorskich i praw pokrewnych” na 2007 r.

Na podstawie materiałów przekazanych przez organy administracji rządowej, organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi oraz innych partnerów społecznych, do których zakresu działalności należy ochrona praw autorskich i praw pokrewnych, opracowano „Raport Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych dotyczący przestrzegania prawa autorskiego i praw pokrewnych” w Polsce za 2006 r.

Rada Ministrów przyjęła oba powyższe dokumenty w dniu 3 lipca 2007 r.

1.6. Grupa Internet

Wobec braku efektywnych metod służących do wykrywania i prowadzenia spraw dotyczących Internetu, stopień ujawnień osób naruszających prawa autorskie i prawa pokrewne, które udostępniają nielegalne pliki w sieci, jest nadal niewielki. Skala zjawiska, do chwili obecnej nie została dokładnie określona ponieważ brak jest systematycznie prowadzonych badań pozwalających na jego oszacowanie. W celu zmiany tego stanu rzeczy w 2005 r. została powołana grupa robocza „Internet” ulokowana w ramach Zespołu.

W pracach grupy roboczej uczestniczą:

- przedstawiciele organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz innych partnerów społecznych, do których zakresu działalności należy ochrona praw autorskich i praw pokrewnych (eksperti, specjaliści do spraw inżynierii i architektury systemów teleinformatycznych oraz prawa);
- przedstawiciel Prokuratury Okręgowej w Warszawie;
- eksperci Biura Kryminalnego, Wydziału do Walki z Przestępczością Gospodarczą Komendy Głównej Policji, Komendy Stołecznej Policji oraz Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie;
- przedstawiciel Służby Celnej RP;
- przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- reprezentanci dostawców usług internetowych.

Zadaniem grupy jest analiza stanu zagrożenia w zakresie naruszania przede wszystkim praw autorskich i praw pokrewnych, opracowanie metodyki ujawniania i zwalczania przestępczości intelektualnej dokonywanej w Internecie oraz koordynacja współpracy w

zwalczaniu piractwa intelektualnego pomiędzy organami ścigania a organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz innymi partnerami społecznymi, do których zakresu działalności należy ochrona praw autorskich i praw pokrewnych, wspierającymi Policję.

Jednym z najistotniejszych zadań „Grupy Internet” było opracowanie skutecznych metod postępowania w celu ograniczenia piractwa internetowego. Prace nad dokumentem „Metodyka pracy Policji w ujawnianiu i zwalczaniu piractwa intelektualnego w Internecie” rozpoczęto w 2006 r., a następnie kontynuowano w 2007 r. na spotkaniach 9 i 23 marca.

W dniu 27 marca 2007 r. Zespół przyjął dokument, z zaleceniem jego wdrożenia w Policji. Został on także skierowany do Ministerstwa Sprawiedliwości, jako pomoc w pracy prokuratorów i sędziów zajmujących się zwalczaniem piractwa. Odpowiednie jednostki otrzymały już „Metodykę”.

W Wyższej Szkole Policji w Szczytnie opracowano rozbudowane informatyczne rozwiązanie (narzędzie komunikacyjne połączone z platformą dyskusyjną) służące uczestnikom grupy w rozwiązywaniu problemów i szybkim przekazywaniu informacji.

We wciąż trwającym procesie opracowywania metody przeciwdziałania przestępczości w Internecie aktualne pozostają następujące zagadnienia:

- konieczność ujawniania i dokumentowania naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych;
- ustalenie trybu postępowania w sprawach dotyczących naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych;
- zasadność rozpoczęcia ścieżki legislacyjnej w sprawie nowelizacji przepisów, które umożliwią skuteczne i szybkie stosowanie sankcji prawnych wobec podmiotów naruszających te prawa;
- zastosowanie technicznych rozwiązań uniemożliwiających działania naruszające prawa autorskie i prawa pokrewne w zorganizowanych sieciach akademickich i innych jednostkach naukowych i oświatowych.

2. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji – Policja i Straż Graniczna RP

2.1. Policja

Policja w 2007 r., w ramach rządowej „Strategii działań na rzecz ochrony praw autorskich i praw pokrewnych”, realizowała zadania w zakresie ujawniania i zwalczania piractwa intelektualnego i przemysłowego. Głównymi kierunkami prowadzonych działań była realizacja zadań zmierzających do ograniczenia piractwa w obrocie dobrami twórczości intelektualnej oraz w sferze produkcji przemysłowej.

Z posiadanego przez Policję rozpoznania wynika, podobnie jak w roku ubiegłym, że zagrożenie krajowego rynku produkcją i podażą pirackich wyrobów przejawia się w następujących obszarach.

2.1.1. Naruszenia praw własności w dziedzinie fonografii

Zagrożenie piractwem fonograficznym w kraju występuje najczęściej w trzech następujących postaciach, tj.:

- powielania i wprowadzania do obrotu nośników z fonogramami, w tym przede wszystkim tłoczonych lub nagrywanych na płytach CD, DVD, CD – R i DVD – R. Około 90% nielegalnej produkcji płyt muzycznych prowadzone jest w krajach sąsiadujących z Polską, głównie w Rosji, na Ukrainie, Litwie i w niewielkich ilościach w Czechach. Przemysł i sprzedaż płyt prowadzą przede wszystkim zorganizowane rosyjskojęzyczne grupy przestępcze;
- nielegalnej podaży w Internecie utworów muzycznych (zarówno pojedynczych utworów, jak i albumów) skompresowanych w pliki formatu *mp3*. Na stronach internetowych oferowane są do nieuprawnionego pobierania, liczone w tysiącach tytułów, najnowsze utwory muzyczne. Skopiowane dobra intelektualne rozpowszechniane są następnie na bazarach i giełdach;
- odtwarzania, bez zgody właścicieli praw autorskich i praw pokrewnych, utworów muzycznych w miejscach publicznych, dyskotekach oraz innych lokalach rozrywkowych i gastronomicznych. Bezprawne rozpowszechnianie utworów muzycznych występuje pospolicie w małych miejscowościach, gdzie

świadomość, że takie działania stanowią naruszenia praw jest niewielka, a posiadacze i uprawnieni z tych praw mają utrudnione możliwości dochodzenia ich skutecznej ochrony.

2.1.2. Naruszenia praw własności w zakresie filmów

W ostatnim okresie największe zagrożenie w tym obszarze stanowiła:

- sprzedaż nielegalnie powielanych filmów na nośnikach DVD-R; dotyczy to zwłaszcza dużych miast, w których proceder ten odbywa się przede wszystkim na bazarach i targowiskach; handel prowadzony jest głównie przez obywateli z państw byłego ZSRR;
- dystrybucja filmów za pośrednictwem Internetu, gdzie każdy użytkownik ma możliwość złożenia zamówienia na określony film lub pobrania np. z serwera ftp oraz wyświetlanie filmów na stronach internetowych z wykorzystaniem usługi *streamingu*.

2.1.3. Naruszenia praw autorskich i praw pokrewnych w zakresie oprogramowania komputerowego

Przejawem zagrożenia tego rodzaju przestępczością jest przede wszystkim bezprawne powielanie i dystrybucja programów komputerowych na nośnikach nagrywalnych (CD-R i DVD-R). Źródłem zaopatrzenia nielegalnego rynku są podmioty wprowadzające do obrotu pirackie oprogramowania pochodzące z przemytu, przede wszystkim z wschodniej granicy. Sieć komputerowa Internet jest coraz częściej wykorzystywana jako źródło pozyskiwania programów, które zwielokrotnione na dyskach optycznych wprowadzane są następnie do obrotu handlowego. W znacznej części przypadków pirackie programy komputerowe są wykorzystywane przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

Do podstawowych mechanizmów przestępczego działania należy zaliczyć:

- wykorzystywanie pirackiego oprogramowania komputerowego w bieżącej działalności gospodarczej (nawet przez liczące się na rynku podmioty gospodarcze);

- handel nielegalnie pozyskanym oprogramowaniem na giełdach komputerowych, bazarach i targowiskach;
- zamieszczanie ofert sprzedaży pirackich programów w Internecie;
- nielegalne rozpowszechnianie programów komputerowych za pośrednictwem usług internetowych.

2.1.4. Kradzież sygnału telewizyjnego

W obszarze tym rozpoznano następujące zagrożenia:

- rozpowszechnianie nadań programów telewizyjnych bez uprawnienia lub wbrew jego warunkom przez podmioty prowadzące działalność zarobkową np. kawiarnie, restauracje, puby (dotyczy to zarówno transmisji „na żywo”, jak i retransmisji);
- rozszerzanie pakietu programów telewizyjnych o dodatkowe programy przez abonenta, bez zmiany umowy z operatorem;
- nielegalne podłączanie się (bez podpisania stosownej umowy i płacenia abonamentu) do urządzeń odbiorczych pozwalających otrzymywać sygnał telewizyjny telewizji kablowych;
- organizowanie lokalnych, np. osiedlowych „płatnych telewizji kablowych”, bez wymaganych koncesji, wpisów do rejestru lub wbrew warunkom umowy – takie nielegalne telewizje obejmują często swoim zasięgiem dużą ilość abonentów;
- reemisje programów telewizyjnych bez podpisywania umowy z właścicielem praw;
- bezprawne współdzielenie sygnału telewizyjnego poprzez Internet (*sharing*).

Na wzrost zagrożenia tego rodzaju patologiami istotne znaczenie ma dynamiczny rozwój Internetu. Przestępcy często korzystają z umieszczonych na stronach internetowych kodów, które umożliwiają im przeprogramowanie kart kodowych – dostępowych, umożliwiając jednocześnie obejście zabezpieczeń stosowanych przez dostawców programów telewizyjnych.

2.1.5. Naruszenia praw własności w zakresie wydawnictw książkowych

Do naruszeń w tym zakresie należy:

- sprzedaż nielegalnie skopiowanych książek i skryptów w punktach kserograficznych;
- nielegalne wydawanie książek bez umów z właścicielami praw autorskich i pokrewnych oraz bezprawne zwiększanie nakładów najpoczytniejszych tytułów;
- bezprawne rozpowszechnianie książek w wersji elektronicznej za pośrednictwem Internetu (tzw. *e-booki*).

2.1.6. Uwagi końcowe

Przed organami ścigania odpowiedzialnymi za zwalczanie tego rodzaju przestępczości stoi konieczność podjęcia systematycznych działań wykrywczych ze względu na:

- prognozowany wzrost zagrożenia przestępczością polegającą na nielegalnej produkcji i sprzedaży podrobionych wyrobów oraz bezprawnym rozpowszechnianiem utworów chronionych prawami autorskimi;
- wejście na polski rynek nowych renomowanych firm światowych, co spowoduje zwiększenie zagrożenia podrabianiem oferowanych wyrobów;
- coraz większe zaangażowanie grup przestępczych w podrabianie żywności, leków czy zabawek, narażających tym samym zdrowie i życie nieświadomych klientów.

Rozwój systemów teleinformatycznych, szczególnie poprzez szerokopasmowy dostęp do Internetu, jest znaczącym zagrożeniem w zakresie bezprawnego działania na szkodę właścicieli praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej. Znaczna ilość usług internetowych wykorzystywana jest do nielegalnego rozpowszechniania muzyki, filmów, gier i programów komputerowych oraz kradzieży sygnału telewizyjnego. Poczucie bezkarności sprawców przy wykorzystywaniu Internetu do działań przestępczych spowodowane jest przekonaniem o anonimowości sprawców, transgranicznością działań oraz koniecznością posiadania specjalistycznej wiedzy informatycznej pozwalającej na ujawnianie i zwalczanie tego typu przestępstw. Aktualnie zidentyfikowano następujące mechanizmy przestępczego działania za pośrednictwem Internetu. Są to:

- oferta sprzedaży oraz rozpowszechnianie chronionych plików za pośrednictwem stron internetowych;
- rozpowszechnianie plików za pomocą serwerów *ftp*. Znaczącym problemem są tzw. grupy warezowe (z ang. „*ware*”, czyli „towar”) – zorganizowane, niewielkie kręgi osób, które za pośrednictwem serwerów *ftp* wymieniają filmy, muzykę, programy komputerowe czy też *e-booki* (książki w wersji elektronicznej). Często takie serwery z plikami umieszczane są w sieciach lokalnych tylko dla własnych abonentów;
- nielegalne rozpowszechnianie utworów za pośrednictwem serwerów tzw. „magazynów” plików. Coraz większą popularnością cieszą się serwery, na które przesyłane są znaczne ilości plików, aby następnie mogły być one pobierane przez innych użytkowników Internetu;
- wymiana utworów za pośrednictwem sieci *Peer-to-Peer (P2P)*. Proceder ten polega na udostępnianiu plików za pomocą programów dedykowanych do sieci scentralizowanych i zdecentralizowanych (np. *KaZaA, eDonkey, EMule, BitTorrent, eXeem, Gnutella, Fast Track, Direct Connect, DC++*). Użytkownik Internetu może wyszukiwać w sieci komputery z udostępnioną zawartością i ściągać stamtąd pirackie kopie, jednocześnie rozpowszechniając zasoby własne;
- rozpowszechnianie plików za pośrednictwem kont poczty elektronicznej *Peer-to-Mail (P2M)*. Za pomocą odpowiednich programów (*E-Dek, MoorHunt, Durie, Openp2M*) plik zostaje podzielony, a następnie przesłany na konto e-mail. Informacja o tytułach utworów umieszczana jest na zamkniętych forach dyskusyjnych, na których także znajduje się informacja o loginach i hasłach do tych kont, hasłach do scalenia oraz rozpakowania plików;
- *sharing* platform cyfrowych pozwalających na współdzielenie sygnału telewizyjnego przez abonenta w sposób bezprawny dla innych użytkowników Internetu, często po wpłaceniu określonej kwoty pieniężnej;
- rozpowszechnianie plików umożliwiających kradzież sygnału telewizyjnego poprzez dane, które mogą być pobrane z serwera (*downloading*), z kodami pozwalającymi na uzupełnienie pakietu podstawowego do pełnego.

W 2007 r. działania Policji pozwoliły na przerwanie działalności przestępczej 3.165 miejsc (kopiarni, punktów sprzedaży wypożyczalni, hurtowni i producentów) oraz 378 osób dokonujących przestępstw za pośrednictwem Internetu. Zabezpieczono 434.541 szt. płyt

CD i DVD. Pokrzywdzeni wstępnie oszacowali straty na kwotę 92 mln zł. Ogółem w zakresie naruszenia praw autorskich tj. z ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz Kk wszczęto 4.144 postępowania przygotowawcze. Często podejmowane sprawy miały charakter rozwojowy ze względu na wielowątkowy mechanizm przestępczego działania oraz występowanie znacznej ilości podejrzewanych. W wyżej wymienionej ilości wszczętych postępowań przygotowawczych stwierdzono 33.071 przestępstw. W 2007 r. ogółem zakończono 8.496 postępowań przygotowawczych. Zabezpieczono mienie o wartości ok. 2.071 tys. zł.

Ujawnianie i zwalczanie przestępczości związanej z naruszaniem praw własności intelektualnej realizowane jest w ramach planowych działań Policji. Wiąże się również z realizacją działań rządowych na rzecz ochrony praw autorskich i praw pokrewnych, opracowywanej przez międzyresortowy Zespół do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych, określający kierunki walki z piractwem intelektualnym. W ramach Zespołu zostały powołane grupy robocze „Stadion” i „Internet”, w których kluczową rolę odgrywa Policja. Do zadań omawianych grup należy sporządzanie analizy stanu zagrożenia i opracowanie metodyki działań organów ścigania w zwalczaniu piractwa intelektualnego.

Niezależnie od wzrastających efektów działań policyjnych, zagrożenie przestępczością związaną z naruszaniem szeroko rozumianych praw własności intelektualnej systematycznie z roku na rok wzrasta. Zauważalne jest również przeniesienie przestępczej działalności z bazarów i targowisk na aukcje internetowe, jak również coraz częstsze wykorzystania komputera jako narzędzia do dokonania przestępstwa. Sytuacja ta była przyczyną powołania międzyresortowej grupy roboczej „Internet” działającej w ramach Zespołu ds. Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych. Zadaniem grupy jest analiza stanu zagrożenia w zakresie naruszania praw własności intelektualnej, a także koordynacja współpracy w zwalczaniu piractwa intelektualnego pomiędzy organami ścigania oraz instytucjami i organizacjami wspierającymi Policję. Opracowano „Metodykę pracy Policji w ujawnianiu i zwalczaniu piractwa intelektualnego w Internecie”. Materiały te przekazano do jednostek terenowych celem służbowego wykorzystania.

W procesie zwalczania naruszeń praw własności intelektualnej Policja w sposób ciągły bezpośrednio współpracuje z organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, instytucjami, fundacjami i organizacjami prywatnymi, wspierającymi Policję w zwalczaniu piractwa. Celem współpracy jest wymiana wiedzy

specjalistycznej, informacji o nowych mechanizmach przestępczego działania, możliwościach identyfikowania pirackich produktów oraz uwarunkowaniach formalno-prawnych umożliwiających skuteczniejszą walkę z naruszcicielami praw intelektualnych.

Ponadto organy ścigania współpracują bezpośrednio z twórcami, autorami, wykonawcami, producentami, których prawa własności intelektualnej zostały naruszone.

Przestępczość na szkodę właścicieli praw autorskich i przemysłowych jest najbardziej dynamicznie zmieniającym się rodzajem przestępstw. Nowoczesne technologie pozwalają na stosowanie nieznanymi dotychczas mechanizmów przestępczego działania. Aby podążać za nowymi trendami i kierunkami zapobiegania przestępczości Policja realizowała zadania szkoleniowe.

W ramach szkoleń ujętych w planie doskonalenia zawodowego Biura Kryminalnego KGP przeprowadzono następujące przedsięwzięcia:

- w ramach projektu *twinningowego* – *Transition Facility 2004* „Wzmocnienie ochrony praw własności intelektualnej i przemysłowej” – w cyklu 9 szkoleń po 30 funkcjonariuszy z jednostek terenowych zapoznano z prawodawstwem Unii Europejskiej, mechanizmami przestępczego działania oraz metodami ujawniania i zwalczania piractwa przez policje państw członków UE. Wykładowcami byli przedstawiciele Danii, Belgii, Irlandii Płn. i innych. Ostatnie z tego cyklu szkolenie zorganizowane zostało dla przedstawicieli Policji, Straży Granicznej i Służby Celnej MF;
- VI Konferencja pt. „Kradzież sygnału telewizyjnego” – w której uczestniczyło 23 funkcjonariuszy z KWP/KSP, szkół policyjnych i KGP realizujących zadania służbowe w/wym. zakresie;
- Komenda Główna Policji, wspólnie ze Szkołą Policji w Słupsku, zorganizowała III Międzynarodową Konferencję Naukową pt. „Kryminalistyczno – prawne aspekty przestępczości intelektualnej”, w której uczestniczyło ok. 150 osób – przedstawiciele organów ścigania, wymiaru sprawiedliwości, instytucji, organizacji i podmiotów gospodarczych wspierających działania policyjne w ujawnianiu i zwalczaniu piractwa;
- Komenda Główna Policji, wspólnie z Wyższą Szkołą Policji w Szczytnie, zorganizowała X Konferencję pt. „Techniczne Aspekty Przestępczości Teleinformatycznej”, w której uczestniczyło ok. 130 osób – przedstawiciele organów ścigania, wymiaru sprawiedliwości, instytucji, organizacji i podmiotów

gospodarczych wspierających działania policyjne w ujawnianiu i zwalczaniu cyberprzestępczości.

W dziedzinie naruszeń praw własności intelektualnej, przepisy obowiązującej ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych są dostosowane do wymogów prawa unijnego. Aktualnie nie występują bariery prawne, które uniemożliwiałyby skuteczne zwalczanie piractwa. Poprawa skuteczności zwalczania tej dziedziny piractwa zależy od większego zaangażowania sił i środków oraz bardziej skutecznego działania Służb Celnych i Straży Granicznej a także od właściwego wykorzystania przez organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości możliwości ścigania i karania sprawców na podstawie aktualnie obowiązującej ustawy.

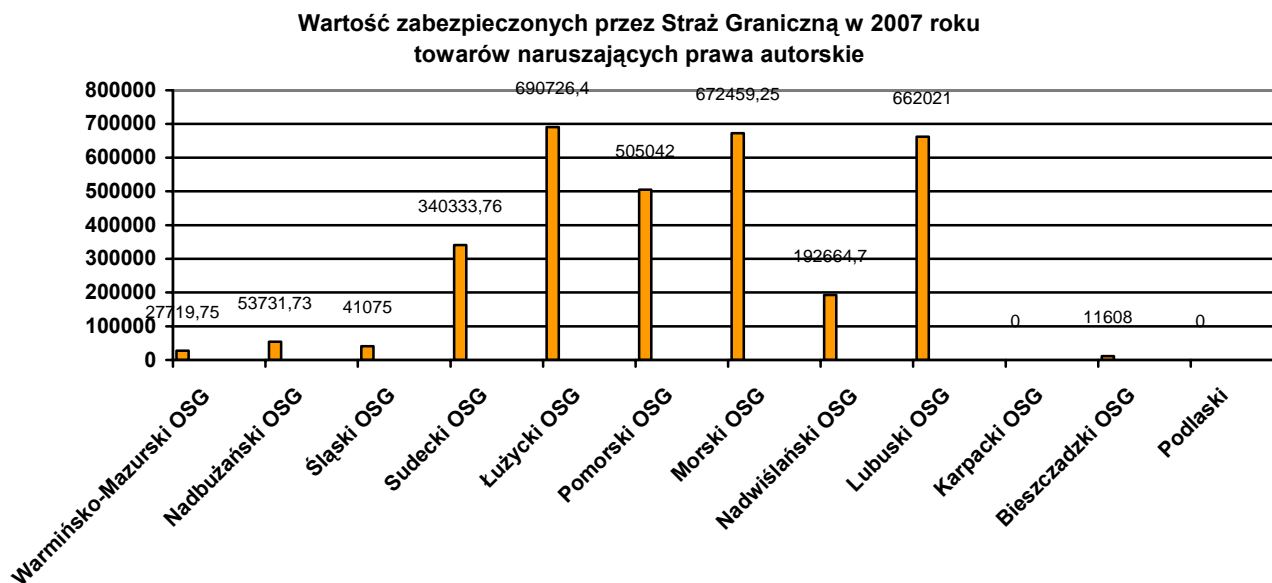
Realizacja zadań Policji w związanych z ujawnianiem i zwalczaniem piractwa w 2008 r., powinna uwzględniać następujące przedsięwzięcia:

- systematyczne pogłębianie rozpoznania grup przestępczych, organizujących przemyt, produkcję, dystrybucję i handel podrabianymi wyrobami i produktami;
- intensyfikację działań w rejonie zachodniej granicy Polski, z uwagi na dyslokację z centrum kraju natężenia działań przestępczych;
- doskonalenie metod w zakresie współpracy ze Służbą Celną, Strażą Graniczną, służbami podległymi ministrowi właściwemu ds. finansów oraz organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, właścicielami praw autorskich i praw pokrewnych oraz praw do znaków towarowych i licencji;
- koordynację działań ze szczególnym uwzględnieniem spraw międzynarodowych prowadzonych przy współpracy z innymi służbami;
- monitoring Internetu w zakresie ujawniania występujących w niej patologii, przestępstw;
- kontynuację i doskonalenie taktyki działania w zakresie pozbawiania sprawców korzyści majątkowych pochodzących z przestępstwa;
- rozpoznawanie i ujawnianie metod legalizacji nielegalnie zdobytych środków finansowych, eliminując materialne podstawy finansowania działalności zorganizowanych grup przestępczych.

2.2. Straż Graniczna RP

Działania Straży Granicznej na rzecz ochrony własności intelektualnej w Polsce podejmowane były w 2007 r. w wymiarze określonym w „Strategii działań na rzecz ochrony praw autorskich i praw pokrewnych” na 2007 r., w ramach celów strategicznych, pozostających we właściwości rzeczowej Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Przyjmując do realizacji misje Strategii, dokonano analizy ujawnianych naruszeń praw własności intelektualnej oraz dotychczas podejmowanych przedsięwzięć w tym zakresie przez Straż Graniczną. W wyniku analizy tego zjawiska zauważyć można, iż w 2007 r. główne miejsca występowania przestępczej działalności to tereny południowo-zachodniej i północnej Polski. Najwięcej przypadków naruszeń ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych miało miejsce na obszarze służbowej działalności Lubuskiego, Łużyckiego, Morskiego, Nadwiślańskiego, Pomorskiego i Sudeckiego Oddziału Straży Granicznej.

W toku wykonywanych zadań z zakresu przeciwdziałania naruszeniom praw autorskich i praw pokrewnych, jednostki organizacyjne Straży Granicznej nawiązywały ścisłe współdziałanie z właściwymi terytorialnie jednostkami Policji i administracji celnej. Podejmowane przedsięwzięcia miały na celu ograniczenie przemytu pirackich fonogramów i wideogramów oraz programów komputerowych przez granicę oraz ich dystrybucji na terenie kraju. Zgodnie z przyjętymi założeniami, szczególnym zainteresowaniem objęto dostawców,

dystrybutorów oraz przemytników „pirackich” produktów, podejmując czynności służbowe najczęściej na bazarach i targowiskach miejskich w strefie nadgranicznej.

W trakcie tych czynności zauważalny był dalszy wzrost poziomu koordynacji działań i wymiany informacji pomiędzy współdziałającymi służbami.

W wyniku realizacji przez Straż Graniczną zadań na rzecz ochrony praw autorskich i praw pokrewnych w okresie styczeń – grudzień 2007 r. zabezpieczono przedmioty pochodzące z przestępstwa o szacunkowej wartości 3.171.621,59 zł, w tym m.in.:

- 10.741 płyt CD z muzyką,
- 18.443 płyty DVD z filmami,
- 2.188 płyt CD z grami komputerowymi,
- 815 płyt z grami Play Station,
- 308 kaset VHS,
- 222 płyty CD z oprogramowaniem komputerowym,
- 45 twardych dysków lub komputerów z nielegalnym oprogramowaniem,
- odzież, zegarki, perfumy z podrobionym znakiem towarowym o szacunkowej wartości 366.095,73 zł.

Istotnym elementem realizacji Strategii było kontynuowanie przez jednostki organizacyjne Straży Granicznej współpracy z osobami reprezentującymi podmioty zarządzające targowiskami. Jako zasadę przyjęto kontakt z zarządcami targowisk w każdym przypadku, gdy podjęte zostaną działania w zakresie kontroli na targowisku, a także cykliczny mający na celu prewencyjne oddziaływanie w zakresie profilaktyki.

W 2007 r. aktywnie uczestniczono również w cyklu przedsięwzięć szkoleniowych w ramach umowy *twinningowej* – *Transition Facility 2004* „Wzmocnienie ochrony praw własności intelektualnej i przemysłowej”. Przedstawiciele pionu operacyjno – śledczego i pionu granicznego Straży Granicznej brali udział w szkoleniach, warsztatach, sympozjach i konferencjach organizowanych przez Straż Graniczną (w 2007 r. przeprowadzono 14 szkoleń w ramach TF 2004, w których udział wzięło 248 funkcjonariuszy SG), Ministerstwo Finansów oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

3. Ministerstwo Finansów – Służba Celna RP

3.1. Zwiększanie efektywności, skuteczności oraz stałej koordynacji działań służb państwowych w walce z piractwem

3.1.1. Zwiększanie skuteczności działań Służby Celnej

W 2007 r. Służba Celna kontynuowała realizację działań w zakresie zwalczania naruszeń praw własności intelektualnej, analizy dokonanych zatrzymań towarów pirackich i podrabianych w celu określenia tendencji oraz nowych obszarów ryzyka dla kontroli celnej.

Zatrzymania towarów pirackich i podrabianych wyniosły ponad 6,1 mln sztuk. Dla porównania w 2006 r. łącznie zatrzymano ponad 2,2 mln sztuk takich towarów. Oznacza to ponad 300% wzrost ilości zatrzymanych towarów pirackich i podrabianych. Świadczy to o intensyfikacji działań Służby Celnej oraz wzroście ich skuteczności. Tak dobry wynik został osiągnięty przede wszystkim dzięki zwiększeniu ilości szkoleń i wzmocnieniu współpracy z Policją i Strażą Graniczną.

3.1.2. Utrzymanie wysokiego poziomu kontroli na granicy państwowej

Cel ten był realizowany głównie poprzez kontynuację działań, zawartych w umowie *twinnigowej Transition Facility 2004* – „Wzmocnienie ochrony praw własności intelektualnej i przemysłowej”, zawartej pomiędzy polską i duńską administracją rządową. W umowie tej położono szczególny nacisk na przeszkolenie funkcjonariuszy celnych pełniących służbę w jednostkach organizacyjnych Służby Celnej usytuowanych na granicy zewnętrznej Unii Europejskiej (granica wschodnia, porty lotnicze i morskie). W ramach zadań z niej wynikających, w 2007 r. przeprowadzono 13 szkoleń, w których uczestniczyło 380 funkcjonariuszy celnych. Większość z przeszkolonych funkcjonariuszy rekrutowała się z granicznych urzędów celnych. Przedstawiciele Służby Celnej uczestniczyli także w szkoleniach zorganizowanych przez Straż Graniczną i Policję. Celem tego rodzaju szkoleń jest zapoznanie uczestników ze specyfiką pracy w każdej z tych służb i wypracowanie metod współpracy, szczególnie w zakresie wymiany informacji i koordynacji działań.

Do najważniejszych działań w ramach projektu *Transition Facility* w 2007 r. było zorganizowanie w dniach 17-19 września 2007 r. konferencji podsumowującej komponent szkoleniowy projektu. W konferencji uczestniczyło kierownictwo Służby Celnej, kadra kierownicza ze wszystkich izb celnych oraz eksperci z tych krajów członkowskich UE, które były zaangażowane w realizację projektu. Działania szkoleniowe w ramach projektu otrzymały wysoką ocenę w zakresie ich jakości oraz przydatności dla osiągnięcia celu jakim jest wzmocnienie ochrony praw własności intelektualnej.

Ponadto w 2007 r. kontynuowana była realizacja programu *benchmarkowego* z udziałem administracji celnych Polski, Niemiec, Wielkiej Brytanii i Litwy, którego celem było podniesienie poziomu egzekwowania praw własności intelektualnej na granicy wschodniej oraz wzmocnienie współpracy na szczeblu międzynarodowym, ze szczególnym uwzględnieniem koordynacji działań służb polskich i litewskich. Opracowany przez polską Służbę Celną raport końcowy z działań przeprowadzonych w ramach *benchmarkingu*, zawierający rekomendacje dla wszystkich krajów członkowskich, został przesłany do Komisji UE i umieszczony na jej stronie intranetowej.

W celu realizacji zawartych w raporcie wniosków, opracowanych na podstawie najlepszych doświadczeń praktycznych uczestniczących w benchmarkingu służb celnych krajów członkowskich UE, w dniu 18 maja 2007 r. zostało zorganizowane przez Wydział ds. Ochrony Praw Własności Intelektualnej Ministerstwa Finansów spotkanie robocze dla koordynatorów ds. własności intelektualnej ze wszystkich izb celnych.

Zobowiązano przedstawicieli izb celnych do opracowania projektów wytycznych dla Służby Celnej w zakresie:

- analizy ryzyka – określenie obszarów największych zagrożeń wystąpienia naruszeń praw własności intelektualnej,
- wzoru wniosku o ochronę celną – dodatkowy formularz zawierający dane odnośnie minimalnej ilości towaru, którego zatrzymaniem zainteresowany jest właściciel praw własności intelektualnej,
- procedury uproszczonej dotyczącej niszczenia towarów pirackich i podrabianych – instrukcja dla izb celnych.

Opracowane projekty zostały wykorzystane w trakcie zainicjowanych przez Komisję Europejską prac grup roboczych nad zmianą ustawodawstwa wspólnotowego.

3.1.3. Budowa systemów informatycznych wspierających działania Służby Celnej RP, Straży Granicznej RP, Policji, prokuratury w zakresie zwalczania piractwa oraz naruszeń innych praw własności intelektualnej

Stosownie do zapisów polsko-duńskiej umowy *twiningowej* PL04-IB-OT-03, w ramach projektu *Transiton Facility*, w 2007 r. kontynuowane były prace w zakresie budowy systemu informatycznego „VINCI”.

W dniu 9 listopada 2007 r. odbyło się ostatnie posiedzenie Rady Projektu powołanej w Ministerstwie Finansów budowy systemu „Vinci” z udziałem przedstawicieli duńskiej administracji rządowej. Strona polska potwierdziła wykonanie prac objętych umową *twinningową* i rozpoczęła dalszą realizację projektu w ramach własnych zasobów kadrowych i środków finansowych.

Stan prac w zakresie budowy systemu na koniec 2007 r. przedstawiał się następująco:

- zaawansowanie prac projektu 97%,
- przeprowadzenie wdrożenia pilotażowego,
- rozpoczęcie wprowadzania danych do systemu z wniosków o ochronę praw własności intelektualnej.

Zgodnie z podjętymi ustaleniami uruchomienie produkcyjne systemu nastąpi w I połowie 2008 r.

Ponadto kontynuowano uzgodnienia z Urzędem Patentowym RP w sprawie realizacji komponentu, który pozwoli na bezpośredni dostęp z systemu „Vinci” do bazy danych Urzędu. Celem tego działania jest uzyskanie poprzez System Udostępniania Danych (SUD) informacji o zarejestrowanych prawach własności przemysłowej (znaki towarowe, patenty, wzory przemysłowe) oraz danych osób, które dokonywały rejestracji. Oczekuje się, że dostęp do bazy UPRP za pośrednictwem SUD skróci czas poszukiwania informacji niezbędnych do identyfikacji towaru pod kątem ochrony praw własności intelektualnej.

3.2. Ograniczenie procederu piractwa na targowiskach i bazarach

3.2.1. Kontrolowanie przestrzegania prawa przez zarządcę targowiska (Stadion X-lecia) i innych stołecznych bazarów

W 2007 r. Służba Celna kontynuowała działania mające na celu zmniejszenie procederu piractwa na targowiskach i bazarach. Funkcjonariusze Wydziału Zwalczenia Przystępczości Izby Celnej w Warszawie, we współpracy z funkcjonariuszami Policji, Straży Miejskiej i pracownikami Urzędu Skarbowego w trakcie 540 akcji kontrolnych zatrzymali ponad 470 tys. sztuk towarów pirackich i podrabianych, w tym 52.863 szt. pirackich nośników optycznych. W porównaniu do 2006 r. odnotowano 80% wzrost w zakresie liczby akcji kontrolnych oraz ponad 200% wzrost ilości zatrzymanych towarów.

3.2.2. Prowadzenie skutecznego nadzoru nad przestrzeganiem praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej na terenach targowisk, ze szczególnym uwzględnieniem granicy zachodniej.

W ramach realizacji tego celu strategicznego kontynuowane są działania kontrolne prowadzone przez Służbę Celną.

Do spektakularnych osiągnięć w zakresie ujawnień naruszeń praw własności intelektualnej w 2007 r. należą:

- zatrzymanie przez funkcjonariuszy Izby Celnej w Szczecinie ok. 7 tys. sztuk koszulek ze znakami słynnych klubów sportowych. Wartość rynkowa towaru to ok.1,5 mln zł;
- przeprowadzenie akcji operacyjnej przez funkcjonariuszy celnych Izby Celnej w Rzepinie, zakończonej zatrzymaniem towarów pirackich w postaci 3.440 szt. płyt CD oraz 1.255 szt. płyt DVD (łącznie 4.695 szt.). Zatrzymania dokonano w 2 etapach: w wyniku kontroli samochodu osobowego ujawniono 300 szt. płyt CD i 188 płyt DVD, a następnie, w wyniku przeszukania miejsca poprzedniego parkowania pojazdu - posesji - zatrzymano kolejne 3.140 płyt CD i 1.067 DVD. Jest to pierwsze w tym roku tak duże zatrzymanie pirackich nagrań w IC w Rzepinie, przeznaczonych głównie na przygraniczne targowiska. Opisana akcja

nie tylko wyeliminowała z rynku znaczną ilość pirackich nagrań, lecz również spełniła swoją funkcję prewencyjną - likwidacja „hurtowni”, - kolejne zatrzymanie, które również zapobiegło skierowaniu na bazy i targowiska towaru wytworzonego z naruszeniem, tym razem praw własności przemysłowej, należy także do Izby Celnej w Rzepinie. Funkcjonariusze Wydziału Zwalczenia Przeszłości dokonali zatrzymania obuwia ze znakiem towarowym „Speedo” w ilości 1619 kartonów tj. 19.422 par;

- likwidacja nielegalnej rozlewni podrabianego alkoholu przez funkcjonariuszy Izby Celnej w Poznaniu. Zajęty został sprzęt do produkcji i alkohol o wartości rynkowej ponad 820 tys. zł;
- funkcjonariusze Izby Celnej w Poznaniu zlikwidowali nielegalną wytwórnę pirackich nośników optycznych. Oprócz gotowych produktów pirackich (ponad 1,4 tys. szt. płyt i 700 szt. opakowań) zajęto 10 komputerów z drukarkami i 8 nagrywarek.

W większości z tych akcji uczestniczyli także funkcjonariusze Policji i na szczególną uwagę zasługuje fakt wzorcowej współpracy Służby Celnej i Policji.

3.3. Podnoszenie wiedzy i umiejętności funkcjonariuszy celnych

Z uwagi na tendencję wzrostową zagrożeń, które w zakresie praw własności intelektualnej pojawiają się za pośrednictwem Internetu tematyka ta znalazła się w kręgu zainteresowania Służby Celnej. Stan wiedzy funkcjonariuszy celnych na temat zwalczania przestępczości w Internecie powinien być systematycznie pogłębiany, głównie poprzez uczestnictwo w szkoleniach z udziałem Policji i prokuratury i organizacji reprezentujących właścicieli praw autorskich i pokrewnych. W 2007 r. przedstawiciele administracji celnej uczestniczyli we wszystkich szkoleniach, które zostały zorganizowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

3.4. Prowadzenie działań edukacyjnych na rzecz kształtowania świadomości społecznej i prawnej o przestępczym charakterze naruszeń praw autorskich i pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej oraz roli administracji państwowej w zwalczaniu tych naruszeń

W I półroczu 2007 r. zainicjowano prace w zakresie organizacji II edycji konkursu, tym razem z udziałem Amerykańskiej Izby Handlowej. Dokonano wyboru hasła konkursowego, które brzmi: „Wybierz oryginał”. Instytucją koordynującą całość przedsięwzięcia jest Ministerstwo Finansów. Za sprawy organizacyjne związane z konkursem odpowiada Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie. Patronat nad konkursem objęło Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Amerykańska Izba Handlowa. W I połowie 2007 r. odbyło się kilka spotkań organizacyjnych, podczas których uzgodniono regulamin konkursu. Konkurs został ogłoszony we wrześniu 2007 r., a jego rozstrzygnięcie zaplanowano na I połowę 2008 r.

4. Ministerstwo Sprawiedliwości – Prokuratura Krajowa

4.1. Zbiorcza analiza wyników badania akt postępowań karnych o przestępstwa związane z naruszeniem praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej, w których w I półroczu 2007 r. zapadły decyzje o umorzeniu lub warunkowym umorzeniu postępowania, w sprawach, w których sąd wydał wyrok uniewinniający albo przekazał sprawę prokuratorowi celem uzupełnienia postępowania

Zgodnie z poleceniem zawartym w piśmie Dyrektora Biura Prezydialnego Prokuratury Krajowej z dnia 20 czerwca 2007 r. sygn. PR I 807–1/07, we wszystkich prokuraturach apelacyjnych w kraju zbadano akta postępowań karnych prowadzonych w sprawach o przestępstwa przeciwko własności intelektualnej i przemysłowej, w których w I półroczu 2007 r.:

- prokurator wydał prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 Kpk, z powodu znikomej społecznej szkodliwości czynu;

- prokurator wydał prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 Kpk, z powodu braku wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej;
- prokurator skierował do sądu wnioski o warunkowe umorzenie postępowania karnego;
- sąd zwrócił sprawę prokuratorowi celem uzupełnienia postępowania przygotowawczego;
- sąd uniewinnił oskarżonego.

Celem tych badań było ustalenie:

- czy wydanie postanowienia o umorzeniu postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 oraz pkt 10 Kpk było zasadne;
- czy wniosek prokuratora o warunkowe umorzenie postępowania karnego był uzasadniony;
- przyczyn zwrotu przez sąd sprawy prokuratorowi celem uzupełnienia postępowania;
- przyczyn wydania wyroków uniewinniających.

Badaniem objęto łącznie akta 552 postępowań karnych, prowadzonych o przestępstwa określone w ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych jak również w: ustawie z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej, ustawie z dnia 5 lipca 2002 r. o ochronie niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym, ustawie z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji oraz art. 278 § 2 Kk, art. 291 Kk i art. 292 Kk w zw. z art. 293 § 1 Kk.

4.1.1. Sprawy, w których zapadły decyzje o umorzeniu postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 Kpk

Badaniem objęto akta 73 postępowań przygotowawczych zakończonych w I półroczu 2007 r. prawomocnymi postanowieniami o umorzeniu postępowania przygotowawczego na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 Kpk, to jest z powodu znikomej szkodliwości społecznej czynu będącego przedmiotem postępowania.

Analiza akt wykazała, że w większości spraw prokuratorzy uzasadniali swoje stanowisko odnośnie znikomej szkodliwości społecznej czynów, sposobem i okolicznościami ich popełnienia, motywacją sprawców oraz ich postawą po popełnieniu przestępstwa, niską wartością osiągniętej korzyści majątkowej, krótkim okresem korzystania z nielegalnego oprogramowania, niewielką ilością nośników będących przedmiotem przestępstwa, niską wartością szkody, a także okolicznością jej naprawienia oraz zawarcia umowy licencyjnej.

Generalnie należy stwierdzić, iż za uznaniem znikomego stopnia społecznej szkodliwości czynu, w sprawach dotyczących publicznego odtwarzania utworów muzycznych, przemawiało zawarcie porozumienia między stronami i wyrównanie szkody, natomiast w sprawach, których przedmiotem było nielegalne uzyskanie programu komputerowego bądź też nabycie nośników z nielegalnie zwielokrotnionymi programami – niewielka liczba programów oraz ich stosunkowo niska wartość (w kilku takich przypadkach reprezentanci pokrzywdzonych nie byli zainteresowani ściganiem sprawców).

Analiza akt spraw umorzonych na podst. art. 17 § 1 pkt 3 Kpk, nie daje podstaw do kwestionowania tych rozstrzygnięć, choć w niektórych przypadkach argumentację jaką posiłkowali się prokuratorzy, uzasadniając stanowisko w tym przedmiocie, należało ocenić jako niewystarczającą.

Zdarzały się sytuacje umarzania postępowania z uwagi na znikomy stopień społecznego niebezpieczeństwa czynu, podczas gdy właściwą podstawą powinien być brak wniosku o ściganie, pochodzącego od osoby uprawnionej.

Przykładowo, w sprawie Prokuratury Rejonowej w Ciechanowie, której przedmiotem było rozpowszechnianie bez uprawnienia w sieci Internet w celu osiągnięcia korzyści majątkowej planu miasta Ciechanowa pochodzącego z wydawnictwa „Cartail Mapy Polski”, dochodzenie w kierunku art. 116 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych wszczęto bez uprzedniego uzyskania od pokrzywdzonego wniosku o ściganie. Brak ten nie został w toku dochodzenia konwalidowany, ponieważ wniosek o ściganie przyjęto od kierownika Biura Obsługi Klienta pokrzywdzonego podmiotu, który co prawda przedstawił udzielone mu pisemnie pełnomocnictwo, jednak nie spełniało ono wymogów określonych w Kpk. Z uwagi na fakt, iż strony postępowania zawarły umowę licencyjną na rozpowszechniany utwór oraz oświadczenie pokrzywdzonego, że nie będzie w związku z tym dochodził żadnych roszczeń, prokurator umorzył postępowanie z powodu znikomego stopnia społecznej szkodliwości czynu, mimo ewidentnego braku wniosku pochodzącego od osoby uprawnionej.

W większości badanych spraw uznano, że dokonana przez prokuratora ocena stanu faktycznego była trafna, przyjmowano też właściwą kwalifikację prawną czynu. Zdarzały się jednak błędy w tym zakresie, przykładowo w sprawie Prokuratury Rejonowej w Gorzowie Wielkopolskim, w której błędnie określono przedmiot sprawy jako przestępstwo z art. 116 ust. 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, podczas gdy podejrzany w warunkach domowych zwielowokrotniał na sprzęcie komputerowym w celu dalszej odsprzedaży cudze utwory fonograficzne i wideogramy na nośnikach CD i DVD, nie posiadając uprawnień w postaci umowy licencyjnej z właścicielami praw autorskich (faktycznie zachowanie to wyczerpuje znamiona przestępstwa z art. 117 ust. 1 lub 2 cyt. ustawy).

4.1.2. Postępowania zakończone skierowaniem przez prokuratorów wniosków o warunkowe umorzenie postępowania karnego

Badaniem objęto akta 208 spraw zakończonych w I półroczu 2007 r. skierowaniem do sądu wniosku o warunkowe umorzenie postępowań przygotowawczych prowadzonych przeciwko podejrzanym o popełnienie przestępstw naruszających własność intelektualną oraz przemysłową.

W przeważającej ich części stwierdzono, że faktycznie istniały pełne podstawy do złożenia takich wniosków i to zarówno faktyczne, jak i formalne. Zebrane w tych sprawach dowody rzeczywiście uzasadniały przyjęcie, iż okoliczności popełnienia czynu nie budzą wątpliwości. Za zasadne uznano także przyjęte we wnioskach oceny w zakresie nieznacznej szkodliwości społecznej czynu oraz istnienia pozytywnej prognozy, że podejrzany nie popełni ponownie przestępstwa.

Z wnioskami o warunkowe umorzenie postępowania występowało najczęściej w sprawach, których przedmiotem było: nielegalne uzyskanie cudzych programów komputerowych; paserstwo programu komputerowego; przywłaszczenie autorstwa cudzego utworu; nielegalne zwielowokrotnianie programów muzycznych oraz ich rozpowszechnianie, a także publiczne odtwarzanie bez uprawnień cudzych utworów muzycznych.

W uzasadnieniu wniosku prokuratorzy często powoływali się na takie okoliczności, jak uregulowanie zaległej należności oraz zawarcie umowy licencyjnej.

Mając na uwadze ustalenia wskazujące na incydentalne naruszanie praw chroniących własność intelektualną i przemysłową przez podejrzanych, niewielką ilość nabywanych

nośników z przeznaczeniem do osobistego użytku, czy też nieznaczną wysokość szkody, decyzje prokuratorów należało ocenić jako słuszne.

Nadmienić należy, że w orzeczeniach sądowych z reguły uwzględniano wnioski prokuratorów zarówno, co do istoty rozstrzygnięcia, jak i postulowanych warunków.

Tylko w pojedynczych sprawach zasadność skierowania do sądu wniosku o warunkowe umorzenie postępowania budziła wątpliwości, w szczególności w zakresie wystąpienia przesłanki nieznaczonej społecznej szkodliwości czynu. Przykładem może być sprawa Prokuratury Rejonowej w Sosnowcu, której przedmiotem było rozpowszechnianie 69 tysięcy egzemplarzy płyt CD.

W sprawie z okręgu działania Prokuratury Apelacyjnej w Lublinie za niezasadne uznano wystąpienie z wnioskami o warunkowe umorzenie postępowania w trzech sprawach:

- Prokuratury Rejonowej w Chełmie, której przedmiotem było zdarzenie polegające na nielegalnym nabyciu programów komputerowych i rozpowszechnianiu plików muzycznych, przeciwko uznaniu stopnia społecznej szkodliwości czynu za nieznaczną przemawiała wartość nielegalnie uzyskanych programów – przekraczała ona bowiem 17. 000 zł, dlatego też sąd nie uwzględnił wniosku prokuratora o warunkowe umorzenie postępowania. Niezależnie od tej okoliczności zastrzeżenia budzi konstrukcja zarzutu, prokurator przyjął jeden czyn z art. 118 ust. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, art. 293 § 1 Kk oraz art. 292 § 1 Kk, podczas gdy należało przyjąć realny zbieg przestępstw z art. 278 § 2 Kk oraz z art. 116 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych;
- w sprawie Prokuratury Rejonowej w Zamościu, której przedmiotem było skopiowanie utworów muzycznych na twardy dysk, a następnie ich publiczne odtwarzanie (zarzut z art. 117 ust. 1 i art. 116 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych w zw. z art. 11 § 2 Kk i art. 12 Kk), sąd uwzględnił wniosek prokuratora i warunkowo umorzył postępowanie, mimo przedwczesności wniosku. W sprawie tej należało rozważyć przypisanie podejrzanemu czynu z art. 116 ust. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, ponieważ zachodziło podejrzenie, że z prowadzonej działalności uczynił sobie stałe źródło dochodu, co jednak wymagało dokonania dodatkowych ustaleń;

- natomiast w sprawie Prokuratury Rejonowej w Kraśniku wystąpiono z wnioskiem o warunkowe umorzenie postępowania prowadzonego o czyn z art. 278 § 2 Kk, pomimo braku przesłanki z art. 66 § 3 Kk. Z uwagi na okoliczność, że nabycie dotyczyło tylko jednego programu komputerowego w sprawie można było przyjąć wypadek mniejszej wagi lub rozważyć umorzenie postępowania z uwagi na znikomy stopień społecznej szkodliwości czynu.

Analiza akt spraw, w których prokurator wystąpił z wnioskiem do sądu o warunkowe umorzenie postępowania, prowadzi do wniosku, iż prokuratorzy stosunkowo często nie zwracają uwagi na spełnienie warunków z art. 66 § 3 Kk. Tymczasem warunkowe umorzenie postępowania wobec sprawcy czynu zagrożonego do 5 lat pozbawienia wolności, możliwe jest tylko wtedy, gdy pojednał się on z pokrzywdzonym, naprawił szkodę lub uzgodnił z pokrzywdzonym sposób jej naprawienia.

Przy okazji badania spraw, w których prokuratorzy skierowali do sądu wnioski o warunkowe umorzenie postępowania, okazało się iż nie wszystkim znane jest, wydane na podst. art. 123 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2002 r. w sprawie wyznaczenia sądów rejonowych rozpoznających sprawy o przestępstwa wynikające z prawa autorskiego i praw pokrewnych (Dz. U. nr 180, poz. 1510 z późn. zm.), które stanowi, że sprawy o przestępstwa określone w art. 115 – 119 w/w ustawy, z obszaru właściwości danego sądu okręgowego (z zastrzeżeniem ust. 2) rozpoznają sądy rejonowe w miastach będących siedzibami sądów okręgowych.

4.1.3. Sprawy, w których zapadły decyzje o umorzeniu postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 Kpk

Sprawy tej kategorii zostały po raz pierwszy objęte badaniem przez prokuratury apelacyjne – łącznie zbadano ich 216.

W wyniku przeprowadzonej analizy nie stwierdzono przypadków umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 Kpk, pomimo złożenia przez osobę uprawnioną wniosku o ściganie. Ujawniono natomiast przypadki wszczęcia postępowań, pomimo braku takiego wniosku.

Generalnie prowadzące postępowania jednostki Policji zwracały się do prawidłowo ustalonych podmiotów pokrzywdzonych o złożenie oświadczeń w przedmiocie ścigania

karnego, ale zdarzały się przypadki wadliwości części oświadczeń. Wynikała ona najczęściej z faktu składania oświadczeń przez osoby nieuprawnione do reprezentacji pokrzywdzonego (np: wniosek o ściganie złożył jeden członek zarządu pokrzywdzonej spółki, podczas gdy do prawidłowej reprezentacji wymagane było złożenie oświadczeń woli przez dwóch członków zarządu) lub przez pełnomocników nie spełniających kryteriów określonych w Kpk (np.: specjalistę ds. antypirackich pokrzywdzonej ZPAV).

W kilkunastu przypadkach pokrzywdzone podmioty w ogóle nie złożyły oświadczeń w terminie zakreślonym w wezwaniu, a nawet nie reagowały na kolejne wezwania prokuratora do złożenia wniosku o ściganie. Przypadki te słusznie uznano za równoznaczne z odmową złożenia takiego wniosku.

Zdarzały się jednak przypadki przyjmowania wniosków wadliwych, które nie mogą wywoływać skutków prawnych przewidzianych w prawie procesowym, ale rodzą po stronie organu procesowego obowiązek ponownego wezwania do złożenia wniosku niewadliwego.

Decyzję o cofnięciu wniosku o ściganie osoby uprawnione uzasadniały najczęściej faktem zawarcia porozumienia i stosownych umów licencyjnych przez podmioty rozpowszechniające utwory bez uprawnienia. Prokuratorzy wyrażali w takich sytuacjach zgodę na cofnięcie wniosku, ale w badanych sprawach stwierdzono wypadki braku wydawania stosownego w myśl przepisu art. 12 § 3 Kpk i § 86 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 kwietnia 1992 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, zarządzenia o zgodzie na cofnięcie wniosku o ściganie przez osobę uprawnioną, bądź odstępowanie od sporządzenia, zgodnie z treścią art. 143 § 1 pkt 1 Kpk, protokołu dokumentującego taką czynność, zastępując go notatką urzędową wskazującą np., że uprawniony telefonicznie wyraził wolę cofnięcia wniosku.

Na kanwie badania spraw tej kategorii odnotowano rozbieżność stanowisk, co do rozstrzygnięć w przedmiocie dowodów rzeczowych, występujące nawet w granicach tej samej apelacji. Przykładowo, w okręgu apelacji poznańskiej:

- w sprawie prowadzonej w Prokuraturze Rejonowej we Wrześni dot. wprowadzenia do obrotu kosmetyków z podrobionymi znakami towarowymi szeregu znanych firm kosmetycznych (min. „Chanel”, „Christian Dior”, „Kenzo”, „Calvin Klein” czy „Armani”) prokurator podjął decyzję o przekazaniu zabezpieczonych towarów do sądu z wnioskiem o orzeczenie przepadku;

- w sprawie Prokuratury Rejonowej Poznań – Stare Miasto, w której ujawniono wprowadzenie do obrotu aparatów fotograficznych z podrobionymi znakami towarowymi marki „Canon” i „Sony”, postanowiono przechowywać zatrzymane towary do czasu przedawnienia karalności czynu;
- natomiast w sprawie Prokuratury Rejonowej Poznań – Grunwald, wszczętej min. w związku z ujawnieniem w przesyłkach pocztowych nakrętek i etykiet samoprzylepnych z podrobionymi znakami towarowymi firm „Old Polish”, „Smirnoff” oraz „Finlandia” uznano, że zabezpieczone przedmioty należy zwrócić Izbie Celnej w Poznaniu.

Ujawniono także sytuacje umorzenia postępowania wobec braku wniosku o ściganie, podczas gdy będący przedmiotem postępowania czyny ścigane były w trybie publiczno-skargowym (art. 305 ust. 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej). W sprawach tych z uwagi na dojście stron do porozumienia i zawarcie ugody, można by ewentualnie rozważyć umorzenie postępowania z uwagi na znikomy stopień społecznej szkodliwości czynu.

Za nieprawidłową należy uznać decyzję Prokuratora Rejonowego w Ostrołęce, który umorzył śledztwo prowadzone w sprawie nabycia bez wymaganych uprawnień programów komputerowych przez osobę działającą w celu osiągnięcia korzyści majątkowej tj. o czyn z art. 278 § 2 Kk w zw. z art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych w zw. z art. 11 § 2 Kk. Umarzając postępowanie z powodu braku wniosku o ściganie, w uzasadnieniu postanowienia powołano się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie II KKN 267/01 (LEX 54399), w którym wyrażono pogląd prawny, że „nie jest dopuszczalne ściganie z urzędu sprawcy czynu w sytuacji, kiedy czyn zawiera jednocześnie elementy faktyczne należące do istoty przestępstwa ściganego z urzędu i ściganego na wniosek, a jednocześnie brak jest wniosku o ściganie tego przestępstwa”. Tymczasem „niedopuszczalność” ta nie odnosi się do możliwości ścigania lecz do możliwości przyjęcia kumulatywnej kwalifikacji prawnej czynu. Tym samym, elementy czynu polegające na uzyskaniu bez zgody osoby uprawnionej cudzego programu komputerowego podlegają ściganiu z urzędu. Polecając Prokuratorowi Rejonowemu w Ostrołęce podjęcie postępowania na podstawie art. 327 § 1 Kpk, zwrócono uwagę na nieprawidłowo przyjętą kumulatywną kwalifikację zdarzenia z art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (nielegalny obrót dotyczył wyłącznie programów komputerowych, a nie nośników).

4.1.4. Sprawy zwrócone prokuratorowi przez sąd do uzupełnienia postępowania

W tym zakresie zbadano akta 40 spraw, które w I półroczu 2007 r. sądy zwróciły prokuratorom celem uzupełnienia postępowania.

W wyniku badania ustalono, że przyczyną zwrotów była:

- wadliwa kwalifikacja prawna czynów i nieprecyzyjna redakcja zarzutów;
- istotne braki postępowania przygotowawczego (np. brak weryfikacji linii obrony podejrzanego);
- brak opinii niezależnego biegłego lub jej niekompletność;
- nieustalenie wszystkich osób pokrzywdzonych lub osób upoważnionych do ich reprezentowania;
- brak wniosków o ściganie pochodzących od osób uprawnionych;
- oraz nieustalenie wysokości wyrządzonej szkody.

Należy nadmienić, że przyczyny zwrotów akt prokuratorowi do uzupełnienia w I półroczu 2007 r. rozkładały się w miarę równomiernie bez wyraźnej dominacji którejkolwiek z nich.

4.1.5. Sprawy, w których zapadły wyroki uniewinniające

Badaniem objęto akta 15 spraw, w których w I półroczu 2007 r. sądy uniewinniły oskarżonych od popełnienia zarzucanych im czynów.

Analiza akt wykazała, iż analogicznie do II półrocza 2006 r. wyroki uniewinniające wydawane były w sprawach o czyny z art. 305 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej, w związku z treścią uchwały Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2005 r. sygn. akt I KZP 13/05 (OSNKW 2005, nr 6, poz. 50), stanowiącej, że „wprowadzeniem do obrotu”, o którym mowa w tym przepisie, jest przekazanie przez producenta lub importera po raz pierwszy do obrotu towarów oznaczonych podrobionym znakiem towarowym. Tymczasem w sprawach tych można było przypisać oskarżonym jedynie wtórne wprowadzenie podrobionych towarów do obrotu, bądź ich nabycie od takich

właśnie osób. Powodem uniewinnienia oskarżonych było przyjęcie przez sąd, iż w zachowaniu ich brak było znamion przestępstwa.

Przykładem może być sprawa Prokuratury Rejonowej w Łodzi, w której oskarżono trzy osoby o popełnienie czynu z art. 305 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej. Sąd skazał jednego z oskarżonych, który sprowadził z Chin towar, na którym następnie podrobił znaki towarowe firmy „Rossigniol”, uniewinnił jednakże od zarzutu popełnienia przestępstwa jego córkę i żonę, które sprzedawały podrobione towary na stoisku targowym.

Przyczyną wydania wyroków uniewinniających oskarżonych od popełnienia czynów z art. 116 ust. 2 i 3, art. 117 ust.1 oraz art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych były także braki dowodowe. Niekompletność materiału dowodowego skutkowałą przedwcześnieścią podejmowania decyzji procesowych w postaci aktu oskarżenia. Braki w materiale dowodowym sprowadzały się głównie do niewyjaśnienia istotnych okoliczności zdarzeń będących przedmiotem postępowania.

Przyczyną uniewinnień było również penalizowanie przez prokuratorów czynów niekaralnych. Przykładowo, Prokuratura Rejonowa w Nowej Soli oskarżyła o popełnienie czynu z art. 118 ust. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych osobę, która uzyskała poprzez sieć internetową i posiadała na płytach CD-R wideogramy w postaci filmów o 18 tytułach.

W ocenie sądu oskarżony nie dopuścił się uzyskania przedmiotu w postaci nośnika, a w art. 118 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie ma sformułowania odpowiadającego dyspozycji art. 293 Kk. Stąd też działanie oskarżonego, polegające na „ściągnięciu” wideogramów z Internetu nie mogło zostać zakwalifikowane jako przestępstwo z art. 118 ust. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

4.1.6. Uwagi końcowe

Wyniki badania akt prowadzą do wniosku, że relatywnie do poprzedniego okresu, postępowania o czyny będące przedmiotem analizy prowadzone są coraz wnikliwiej. Świadczy o tym, między innymi, niewielka liczba zażaleń składanych przez pokrzywdzonych na decyzje kończące postępowanie przygotowawcze.

Generalnie podejmowane przez prokuratorów w badanych sprawach rozstrzygnięcia należy ocenić jako trafne. Zdarzały się wprawdzie błędy, ale niezbyt istotne, a ich ilość była stosunkowo niewielka.

Najczęściej występujące nieprawidłowości polegały w szczególności na:

- wszczynaniu postępowań karnych pomimo istnienia negatywnej przesłanki procesowej w postaci braku wniosku o ściganie;
- przyjmowaniu wniosku o ściganie od osób nieuprawnionych do działania w imieniu i na rzecz podmiotu reprezentującego prawa pokrzywdzonego lub nienależycie umocowanych;
- braku opinii biegłego stwierdzającej, że zabezpieczone wyroby oznaczone są podrobionymi znakami towarowymi (łącznie z przypadkiem stwierdzenia faktu podrobienia na podstawie przesłanej faxem dokumentacji fotograficznej);
- braku potwierdzenia, że zabezpieczone przedmioty oznaczone są znakami towarowymi chronionymi na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej;
- kwalifikowaniu z art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych czynów niekaralnych, polegających na tzw. „ściągnięciu” utworu przez Internet, podczas gdy z brzmienia przepisu wprost wynika, że przestępstwem jest rozpowszechnianie konkretnego przedmiotu, będącego nośnikiem utworu, artystycznego wykonania, fonogramu czy też wideogramu;
- przyjmowaniu błędnych kwalifikacji prawnych czynów w szczególności z art. 116 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, w sytuacji gdy czyn stanowił występki z art. 118 ust. 1, czy też z art. 117 ust. 1 cyt. ustawy;
- przyjmowaniu w postanowieniach o przedstawieniu zarzutów, a następnie w sentencji postanowień o umorzeniu nieprawidłowych opisów czynów, nieadekwatnych do znamion czynu zabronionego, przede wszystkim z art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Przestępstwo to polega na nabywaniu lub pomaganiu w zbyciu przedmiotu będącego nośnikiem utworu, artystycznego wykonania, fonogramu, wideogramu rozpowszechnianego lub zwielokrotnionego bez uprawnienia albo wbrew jego warunkom, a nie na „posiadaniu”, „przechowywaniu” lub „użytkowaniu” takiego przedmiotu, jak błędnie przyjmują prokuratorzy w opisie;

- powoływaniu jako biegłych podmiotów, które roszczą sobie pretensje do występowania w sprawach w charakterze pokrzywdzonych, zamiast powoływania niezależnych biegłych;
- zawężaniu kręgu pokrzywdzonych;
- przedwczesnym kierowaniu aktu oskarżenia, mimo niekompletności materiału dowodowego, podczas gdy staranność w gromadzeniu tegoż materiału skutkowałaby umorzeniem postępowania z powodu ustalenia, że czyn podejrzanego nie wyczerpuje znamion przestępstwa albo przyjęciem innej kwalifikacji prawnej czynu;
- powierzchownym uzasadnianiu decyzji kończących postępowanie przygotowawcze.

Podnoszący się systematycznie poziom prowadzonych postępowań przygotowawczych wymaga oczywiście dalszego doskonalenia. Lektura przedłożonych przez prokuratorów apelacyjnych sprawozdań wskazuje na potrzebę dalszego szkolenia prokuratorów z zakresu prawa autorskiego i praw pokrewnych celem wyeliminowania ujawnionych błędów, ale w szczególności odnoszących się do bardziej skomplikowanych stanów faktycznych.

Na kanwie badanych spraw ustalono, że w dalszym ciągu istotnym problemem dla prokuratorów jest uzyskanie wymaganych wniosków o ściganie od osób pokrzywdzonych. Często osoby te mają siedziby poza granicami kraju i są problemy z ustaleniem ich reprezentantów w Polsce. Wnioski o ściganie często składane są przez nieuprawnione do działania osoby. Pokrzywdzeni nie zajmują stanowiska w przedmiocie ścigania, co z uwagi na terminy procesowe powoduje, że prokuratorzy utożsamiają brak odpowiedzi z brakiem woli ścigania.

Prokuratorzy sygnalizują także trudności z przesłuchaniem przedstawicieli lub pełnomocników pokrzywdzonych przestępstwem przeciwko prawom autorskim, czy własności przemysłowej oraz przypadki odmowy składania wniosków w sprawach o niskiej wartości szkody, w których szanse na wykrycie sprawcy są nikłe lub, w których doszło do ugody cywilno-prawnej.

W odniesieniu do przedstawicieli Stowarzyszenia STOART formułowane są krytyczne uwagi związane z brakiem właściwego dokumentowania czynności z ich udziałem w lokalach, w których ma dochodzić do bezprawnego korzystania z cudzych utworów. Podstawę zawiadomień tej organizacji często stanowi wyłącznie lakoniczna notatka, która ma

stanowić jedyny dowód na potwierdzenie, że w lokalu odtwarzana była np. muzyka. We wszystkich sprawach notatki są tej samej treści, nie zawierają informacji na temat rodzaju rozpowszechnianej muzyki, czy też sprzętu. Nie są także podpisywane przez osoby postronne, w obecności których lokal był kontrolowany, co może budzić wątpliwości czy kontrolę faktycznie przeprowadzono. Jest to o tyle istotne, że podejrzani niejednokrotnie przeczą, aby przedstawiciel Stowarzyszenia prowadził kontrolę lub rozmowy z nimi.

Czas trwania postępowań przygotowawczych przedłuża długotrwałe oczekiwanie na ekspertyzy biegłych, niezbędne dla ustalenia wszystkich osób pokrzywdzonych, a także oczekiwanie na wyliczenie wysokości wyrządzonej popełnieniem przestępstwa szkody przez podmioty uprawnione do reprezentowania pokrzywdzonych.

Problemy z ustaleniem wysokości szkody występują także w sytuacji, gdy podrobione wyroby posiadające loga określonych firm pokrzywdzonych nie odpowiadają kształtem objętością i innymi cechami fizycznymi przedmiotom oryginalnym tych firm (np.: flakoniki perfum o innej niż oryginalne pojemności), co powoduje, że producent oryginału ma kłopoty z oszacowaniem wysokości szkody.

Problem stanowią także wysokie wydatki związane z wynagrodzeniem dla biegłych w przypadkach wykonywania ekspertyz dot. produktów rynku fonograficznego (płyty CD, DVD, kasety video).

Koniecznym jest uregulowanie współpracy organów ścigania i urzędów celnych w zakresie sprawnego ustalenia podmiotów pokrzywdzonych, zwłaszcza mających siedzibę za granicą i wyjednanie od nich wniosku o ściganie, co w przypadku spraw prowadzonych w kierunku art. 305 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej, stanowi warunek wszczęcia postępowania przygotowawczego.

W toku badania akt ujawniono problem braku zainteresowania reprezentujących prawa pokrzywdzonych kancelarii prawniczych złożeniem wniosku o ściganie, przy jednoczesnym domaganiu się od prokuratorów podjęcia działań zmierzających do wyeliminowania z obrotu wyrobów oznaczonych podrobionymi znakami towarowymi. Tymczasem umorzenie postępowania z powodu braku wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej, nie daje podstaw do wystąpienia do sądu z wnioskiem o orzeczenie przepadku zatrzymanych przedmiotów. Z uwagi na rozbieżności, koniecznym jest wypracowanie jednolitej praktyki odnośnie postępowania z dowodami rzeczowymi w takich sytuacjach.

Podkreślić należy ciągły wpływ na zadania prokuratury w zakresie ścigania przestępstw z art. 305 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej, wspomnianej już powyżej Uchwały Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2005 r. I KZP 13/05 (OSNKW 2005, nr 6, poz. 50), w której wyrażono określony pogląd prawny dot. interpretacji pojęcia „wprowadzenia do obrotu”, pozostawiając poza zakresem penalizacji zachowanie osób oferujących taki towar do kolejnej sprzedaży.

Zasadą staje się – w każdej sytuacji umorzenia postępowania o czyn z art. 305 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej, rozważanie odpowiedzialności osób uczestniczących w obrocie wyrobów oznaczonych podrobionymi znakami towarowymi pod kątem wyczerpania dyspozycji z art. 291 lub 292 Kk. Jednakże przeciwko wypracowanej przez prokuratorów w tym zakresie praktyce przemawia zakres pojęcia przestępstwa paserstwa określonego w Kk. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 19 lipca 1995 r. o sygn. I KZP 27/95 (OSNKW nr 9-10 z 1995 r., poz. 60) zajął stanowisko, że warunkiem odpowiedzialności za paserstwo jest, aby rzecz została uzyskana za pomocą czynu zabronionego, a przez „uzyskanie” należy rozumieć wejście w jej posiadanie w wyniku czynu zabronionego.

Nie ulega wątpliwości, że towary oznaczone podrobionymi znakami towarowymi, choć stanowią przedmiot czynu zabronionego, uzyskane za pomocą takiego czynu nie są. Trudno więc wykazać osobie, która te towary nabywa, pomaga do zbycia, przyjmuje lub pomaga do ukrycia, że dopuściła się popełnienia przestępstwa paserstwa.

Z uwagi na problemy, jakie stworzył w prokuratorskiej praktyce zaprezentowany przez Sąd Najwyższy pogląd prawny, dotyczący pojęcia „wprowadzenia do obrotu”, rozważenia wymagał zgłaszany przez prokuratorów postulat nowelizacji art. 305 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej, w kierunku umożliwienia ścigania wszystkich uczestniczących w obrocie sprawców naruszeń praw chroniących znaki towarowe.

W ustawie z dnia 29 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. Nr 136, poz. 958) uwzględniono wspomnianą kwestię poprzez dokonanie nowelizacji art. 305 ustawy. Przepisy w tym zakresie weszły w życie z dniem 31 sierpnia 2007 r.

4.2. Zbiorcza analiza wyników badania akt postępowań karnych o przestępstwa związane z naruszeniem praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej, w których w II półroczu 2007 r. zapadły decyzje o umorzeniu lub warunkowym umorzeniu postępowania, w sprawach, w których sąd wydał wyrok uniewinniający albo przekazał sprawę prokuratorowi celem uzupełnienia postępowania

Zgodnie z poleceniem zawartym w piśmie Dyrektora Biura Prezydyjnego Prokuratury Krajowej z dnia 3 grudnia 2007 r. sygn. PR I 807–1/07, we wszystkich prokuraturach apelacyjnych w kraju zbadano akta postępowań karnych prowadzonych w sprawach o przestępstwa przeciwko własności intelektualnej i przemysłowej, w których w II półroczu 2007 r.:

- prokurator wydał prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 Kpk, z powodu znikomej społecznej szkodliwości czynu;
- prokurator wydał prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 Kpk, z powodu braku wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej;
- prokurator skierował do sądu wnioski o warunkowe umorzenie postępowania karnego;
- sąd zwrócił sprawę prokuratorowi celem uzupełnienia postępowania przygotowawczego;
- sąd uniewinnił oskarżonego.

Celem badań było ustalenie:

- czy wydanie postanowienia o umorzeniu postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 oraz pkt 10 Kpk było zasadne;
- czy wniosek prokuratora o warunkowe umorzenie postępowania karnego był uzasadniony;
- przyczyn zwrotu przez sąd sprawy prokuratorowi celem uzupełnienia postępowania;
- przyczyn wydania wyroków uniewinniających.

Badaniem objęto łącznie akta 517 postępowań karnych, prowadzonych o przestępstwa określone w: ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych,

ustawie z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej, ustawie z dnia 5 lipca 2002 r. o ochronie niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym, ustawie z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji oraz art. 278 § 2 Kk, art. 291 Kk i art. 292 Kk w zw. z art. 293 § 1 Kk.

4.2.1. Sprawy, w których zapadły decyzje o umorzeniu postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 Kpk

Badaniem objęto akta 83 postępowań przygotowawczych zakończonych w II półroczu 2007 r. prawomocnymi postanowieniami o umorzeniu postępowania przygotowawczego na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 Kpk, z powodu znikomej szkodliwości społecznej czynu będącego przedmiotem postępowania.

Analiza akt wykazała, że w większości spraw prokuratorzy uzasadniali swoje stanowisko odnośnie znikomej szkodliwości społecznej czynów, sposobem i okolicznościami ich popełnienia, motywacją sprawców oraz ich postawą po popełnieniu przestępstwa, niską wartością osiągniętej korzyści majątkowej, krótkim okresem korzystania z nielegalnego oprogramowania, niewielką ilością nośników będących przedmiotem przestępstwa, niską wartością szkody, a także okolicznością jej naprawienia oraz zawarcia umowy licencyjnej.

Generalnie, należy stwierdzić, iż za uznaniem znikomego stopnia społecznej szkodliwości czynu, w sprawach dotyczących publicznego odtwarzania utworów muzycznych, przemawiało zawarcie ugody pomiędzy stronami i wyrównanie szkody, natomiast w sprawach, których przedmiotem było nielegalne uzyskanie programu komputerowego bądź też nabycie nośników z nielegalnie zwielokrotnionymi programami – niewielka liczba programów oraz ich stosunkowo niska wartość (w kilku takich przypadkach reprezentanci pokrzywdzonych nie byli zainteresowani ściganiem sprawców).

Analiza akt spraw umorzonych na podst. art. 17 § 1 pkt 3 Kpk, nie daje w zasadzie podstaw do kwestionowania tych rozstrzygnięć, choć argumentacja, jaką posiłkowali się prokuratorzy, uzasadniając stanowisko w tym przedmiocie, pozostawiała czasami wiele do życzenia. Zdarzały się także sytuacje umarzania postępowania z uwagi na znikomy stopień społecznego niebezpieczeństwa czynu, podczas gdy właściwą podstawą powinien być brak wniosku o ściganie, ale ich liczba była stosunkowo niewielka.

Biorąc jednakże pod uwagę niewielki odsetek spraw tej kategorii umorzonych w II półroczu 2007 r., stwierdzić należy, iż ocena materiału dowodowego przed podjęciem decyzji merytorycznej była zwykle wnikliwa. Świadczy to o tym, że prokuratorzy nie bagatelizowali zachowań godzących w ochronę własności intelektualnej i przemysłowej i nie oceniali pochopnie stopnia ich społecznej szkodliwości.

4.2.2. Postępowania zakończone skierowaniem przez prokuratorów wniosków o warunkowe umorzenie postępowania karnego.

Badaniem objęto akta 136 spraw zakończonych w II półroczu 2007 r. skierowaniem do sądu wniosku o warunkowe umorzenie postępowań przygotowawczych prowadzonych przeciwko podejrzanym o popełnienie przestępstw naruszających własność intelektualną oraz przemysłową.

W przeważającej ich części stwierdzono, że faktycznie istniały pełne podstawy do złożenia takich wniosków i to zarówno faktyczne, jak i formalne. Zebrane w tych sprawach dowody rzeczywiście uzasadniały przyjęcie, iż okoliczności popełnienia czynu nie budzą wątpliwości. Za zasadne uznano także przyjęte we wnioskach oceny w zakresie nieznaczej szkodliwości społecznej czynu oraz istnienia pozytywnej prognozy, że podejrzany nie popełni ponownie przestępstwa.

Z wnioskami o warunkowe umorzenie postępowania występowało najczęściej w sprawach, których przedmiotem było: nielegalne uzyskanie cudzych programów komputerowych; paserstwo programu komputerowego; przywłaszczenie autorstwa cudzego utworu; nielegalne zwielokrotnianie programów muzycznych oraz ich rozpowszechnianie, a także publiczne odtwarzanie bez uprawnień cudzych utworów muzycznych.

W uzasadnieniu wniosku prokuratorzy często powoływali się na takie okoliczności, jak uregulowanie zaległej należności oraz zawarcie umowy licencyjnej.

Mając na uwadze ustalenia wskazujące na incydentalne naruszanie praw chroniących własność intelektualną i przemysłową przez podejrzanych, niewielką ilość nabywanych nośników z przeznaczeniem do osobistego użytku, czy też nieznaczną wysokość szkody, decyzje prokuratorów należało ocenić jako słuszne.

Nadmienić należy, że w orzeczeniach sądowych z reguły uwzględniano wnioski prokuratorów zarówno, co do istoty rozstrzygnięcia, jak i postulowanych warunków.

Tylko w pojedynczych sprawach zasadność skierowania do sądu wniosku o warunkowe umorzenie postępowania budziła wątpliwości, w szczególności w zakresie wystąpienia przesłanki nieznacznej społecznej szkodliwości czynu. Przykładem może być sprawa Prokuratury Rejonowej w Łukowie, której przedmiotem było nabycie 19 programów komputerowych wartości co najmniej 170.000 zł, wykorzystywanych przez sprawcę w działalności gospodarczej. Wartość programów oraz sposób ich eksploatacji mogły wskazywać na wyższy aniżeli nieznaczny stopień społecznej szkodliwości czynu, jakkolwiek – co zapewne wziął pod uwagę sąd warunkowo umarzając postępowanie – strony doszły do porozumienia i uzgodniły sposób naprawienia szkody.

W sprawie z okręgu działania Prokuratury Rejonowej w Chełmie za niezasadne uznano wystąpienie z wnioskiem o warunkowe umorzenie postępowania w sprawie, w której działanie sprawcy zakwalifikowano z art. 278 § 2 Kk, co z uwagi na zagrożenie karą i brak przesłanek z art. 66 § 3 Kk, czyniło wystąpienie z wnioskiem niedopuszczalnym. Zauważyć jednak należy, że przedmiotem czynu były cztery programy wartości 2.276 zł, co może uzasadniać przyjęcie kwalifikacji z art. 278 § 2 i 3 Kk (wniosek nie został jeszcze rozpoznany).

Analiza akt spraw, w których prokurator wystąpił z wnioskiem do sądu o warunkowe umorzenie postępowania, prowadzi do wniosku, iż prokuratorzy stosunkowo często nie zwracają uwagi na spełnienie warunków z art. 66 § 3 Kk. Tymczasem warunkowe umorzenie postępowania wobec sprawcy czynu zagrożonego do 5 lat pozbawienia wolności, możliwe jest tylko wtedy, gdy pojednał się on z pokrzywdzonym, naprawił szkodę lub uzgodnił z pokrzywdzonym sposób jej naprawienia.

Nadal nie wszystkim prokuratorom znane jest, wydane na podst. art. 123 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2002 r. w sprawie wyznaczenia sądów rejonowych rozpoznających sprawy o przestępstwa wynikające z ustawy z prawa autorskiego i praw pokrewnych, które stanowi, że sprawy o przestępstwa określone w art. 115 – 119 w/w ustawy, z obszaru właściwości danego sądu okręgowego (z zastrzeżeniem ust. 2) rozpoznają sądy rejonowe w miastach będących siedzibami sądów okręgowych.

4.2.3. Sprawy, w których zapadły decyzje o umorzeniu postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 Kpk

Sprawy tej kategorii zostały ponownie objęte badaniem przez prokuratury apelacyjne – po raz pierwszy uczyniono to w I półroczu 2007 r. - łącznie zbadano ich 250.

W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono tylko 1 przypadek umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 Kpk, pomimo złożenia przez osobę uprawnioną wniosku o ściganie. Stosunkowo często ujawniano natomiast przypadki wszczęcia postępowań, pomimo braku takiego wniosku.

Generalnie, prowadzące postępowania jednostki Policji zwracały się do prawidłowo ustalonych podmiotów pokrzywdzonych o złożenie oświadczeń w przedmiocie ścigania karnego, ale zdarzały się przypadki wadliwości części oświadczeń. Wynikała ona najczęściej z faktu składania oświadczeń przez osoby nieuprawnione do reprezentacji pokrzywdzonego (np: wniosek o ściganie złożył jeden członek zarządu pokrzywdzonej spółki, podczas gdy do prawidłowej reprezentacji wymagane było złożenie oświadczeń woli przez dwóch członków zarządu) lub przez pełnomocników nie spełniających kryteriów określonych w Kpk (np.: specjalistę ds. antypirackich pokrzywdzonej ZPAV).

W kilkunastu przypadkach pokrzywdzone podmioty w ogóle nie złożyły oświadczeń w terminie zakreślonym w wezwaniu, a nawet nie reagowały na kolejne wezwania prokuratora do złożenia wniosku o ściganie. Przypadki te z reguły uznawano za równoznaczne z odmową złożenia takiego wniosku. Zdarzały się jednak sytuacje umarzania postępowania z powodu braku wniosku, w ogóle bez uprzedniego wezwania pokrzywdzonego do zajęcia stanowiska w tym przedmiocie.

Decyzję o cofnięciu wniosku o ściganie osoby uprawnione uzasadniały najczęściej faktem zawarcia porozumienia i stosownych umów licencyjnych przez podmioty rozpowszechniające utwory bez uprawnienia. Prokuratorzy wyrażali w takich sytuacjach zgodę na cofnięcie wniosku, ale niestety odstępowali od sporządzenia, zgodnie z treścią art. 143 § 1 pkt 1 Kpk, protokołu dokumentującego taką czynność, zastępując go notatką urzędową np. z przeprowadzonej rozmowy telefonicznej.

Ujawniono także przypadki umarzania postępowań na podst. art. 17 § 1 pkt 10 Kpk, pomimo że dotyczyły one czynów ściganych z urzędu, gdzie złożenie wniosku o ściganie nie jest wymagane. Zazwyczaj było to wynikiem przyjmowania nieprawidłowej kwalifikacji prawnej czynów.

Zdarzały się także sytuacje przedwczesnego umorzenia postępowania. Jako przykładową można wskazać sprawę Prokuratury Rejonowej w Białej Podlaskiej, dotyczącą wprowadzenia do obrotu 3 zegarków z podrobionymi znakami towarowymi trzech różnych producentów. Co do jednego z zegarków poprzestano na przyjęciu pisemnego oświadczenia od jednej z kancelarii rzeczników patentowych, że podmiot ten nie jest zainteresowany ściganiem sprawcy – bez upewnienia się, czy kancelaria ta jest uprawniona do reprezentowania pokrzywdzonego. Co do pozostałych zegarków ograniczono się do załączenia do akt sprawy notatek policyjnych, z których wynikało, że pokrzywdzone firmy nie mają swoich przedstawicielstw w Polsce.

4.2.4. Sprawy zwrócone prokuratorowi przez sąd do uzupełnienia postępowania

W tym zakresie zbadano akta 36 spraw, które w II półroczu 2007 r. sądy zwróciły prokuratorom celem uzupełnienia postępowania, zobowiązując prokuratorów w szczególności do:

- precyzyjnego określenia czynów zarzuconych oskarżonym i przyjęcia prawidłowej kwalifikacji prawnej;
- powołania niezależnych i rzetelnych biegłych lub instytucji specjalistycznych, a także zasięgnięcia ich opinii, dotyczących legalności programów komputerowych, gier na konsolę, a także utworów filmowych i muzycznych oraz określenia ich wartości;
- ustalenia i wykazania szkody w zakresie wszystkich popełnionych przez oskarżonych czynów;
- ustalenia wszystkich osób pokrzywdzonych lub osób upoważnionych do ich reprezentowania;
- uzyskania wniosków o ściganie pochodzących od wszystkich osób uprawnionych.

Większość zażaleń prokuratorów składanych na orzeczenia sądów w tym przedmiocie nie była uwzględniana.

4.2.5. Sprawy, w których zapadły wyroki uniewinniające

Badaniem objęto akta 12 spraw, w których w II półroczu 2007 r. sądy uniewinniły oskarżonych od popełnienia zarzucanych im czynów.

Przyczyny wydawania wyroków uniewinniających wynikają częściowo ze zmian legislacyjnych i interpretacyjnych przepisu art. 305 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej, jakie wystąpiły w okresie od dnia zakończenia przez prokuratora postępowania do dnia wydania wyroku.

Przykładowo, Prokurator Rejonowy w Koszalinie w dniu 26 października 2005 r. skierował wniosek o warunkowe umorzenie postępowania przeciwko osobie, która wprowadzała do obrotu wyroby w postaci skarpet, bezprawnie oznakowane znakami towarowymi firmy „Adidas”, „Nike” i „Puma”, których to znaków nie miała prawa używać, tj. o czyn z art. 305 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej. Wyrokiem z dnia 22 grudnia 2005 r. Sąd Rejonowy w Koszalinie uwzględnił wniosek prokuratora i warunkowo umorzył postępowanie, nakładając na oskarżonego określone obowiązki. Z uwagi na ich niewykonanie sąd w dniu 19 marca 2007 r. podjął warunkowo umorzone postępowanie, a wyrokiem z dnia 7 listopada 2007 r. uniewinnił oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Przyczyną uniewinnienia była dokonana przez sąd odmienna ocena prawna zebranego w sprawie materiału dowodowego, wynikającą nie tylko z istotnej zmiany brzmienia przepisu art. 305 ust. 1 z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej, dokonanej przez art. 1 pkt 66 ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. Nr 136, poz. 958), ale także orzecznictwa dotyczącego tego przepisu, w okresie pomiędzy skierowaniem wniosku o warunkowe umorzenie postępowania, a orzekaniem po jego podjęciu, jak i z konieczności zastosowania w tym przypadku reguł określonych w dyspozycji art. 4 Kk.

W chwili popełnienia zarzucanego oskarżonemu czynu, przepis art. 305 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej stanowił: „Kto w celu wprowadzenia do obrotu oznacza towary podrobionym znakiem towarowym lub oznaczone takim znakiem towary wprowadza do obrotu, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat dwóch”. Zgodnie z obowiązującym wówczas w doktrynie i orzecznictwie poglądem, co do zakresu znamienia „wprowadzenia do obrotu” (czy jest to wprowadzenie do obrotu po raz pierwszy, czy też jest nim każda kolejna czynność podjęta w

tym kierunku) zarzucany oskarżonemu czyn wypełniał znamiona opisanego w tym przepisie przestępstwa, chociaż kwestia ta wówczas nie była już tak oczywista i budziła kontrowersje w świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2005 r. w sprawie sygn. akt I KZP 13/05.

W dalszym okresie orzecznictwo dotyczące art. 305 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej ewoluowało w kierunku uznania, iż „wprowadzenie do obrotu” jest zachowaniem polegającym na przekazaniu przez producenta lub importera po raz pierwszy do obrotu towarów oznaczonych podrobionym znakiem towarowym.

Wyrok Sądu Rejonowego w Koszalinie został wydany na gruncie zmienionego przepisu art. 305 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej, który brzmi następująco: „Kto, w celu wprowadzenia do obrotu, oznacza towary podrobionym znakiem towarowym, zarejestrowanym znakiem towarowym, którego nie ma prawa używać lub dokonuje obrotu towarami oznaczonymi takimi znakami...”. Sąd słusznie zatem odwołał się do przepisów intertemporalnych i wskazanych w art. 4 § 1 Kk reguł, nakazujących zastosowanie wobec oskarżonego ustawy dla niego względniejszej.

Tym niemniej, przyczyną wydania wyroków uniewinniających oskarżonych od popełnienia czynów z art. 116, art. 117 oraz art. 118 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych były także braki dowodowe. Niekompletność materiału dowodowego i brak weryfikacji linii obrony podejrzanego skutkowałą przedwczesnością podejmowania decyzji procesowych w postaci aktu oskarżenia. Braki w materiale dowodowym sprowadzały się głównie do nie wyjaśnienia istotnych okoliczności zdarzeń będących przedmiotem postępowania. Przyczyną uniewinnień było również penalizowanie przez prokuratorów czynów faktycznie niekaralnych.

4.2.6. Uwagi końcowe

Wyniki przeprowadzonego badania akt prowadzą do wniosków niemalże identycznych, jakie sformułowano po przeprowadzeniu badań spraw prowadzonych w I półroczu 2007 r.

Poziom postępowań prowadzonych o czyny będące przedmiotem analizy był zróżnicowany i w dalszym ciągu w niemałej ilości spraw należy go uznać za niezadowolający. Sposób zakończenia badanych postępowań należy w sumie ocenić jako trafny, aczkolwiek większej staranności wymaga przyjmowanie właściwych podstaw prawnych decyzji o umorzeniu i poprawne uzasadnianie decyzji końcowych.

Nadal najczęściej występujące nieprawidłowości polegały na:

- wszczynaniu postępowań karnych pomimo istnienia negatywnej przesłanki procesowej w postaci braku wniosku o ściganie;
- przyjmowaniu wniosku o ściganie od osób nieuprawnionych do działania w imieniu i na rzecz podmiotu reprezentującego prawa pokrzywdzonego lub nienależycie umocowanych;
- zawężaniu kręgu pokrzywdzonych;
- braku zintensyfikowania czynności procesowych, co skutkowało wydłużeniem czasu trwania prowadzonych postępowań;
- braku opinii biegłego stwierdzającej, że zabezpieczone wyroby oznaczone są podrobionymi znakami towarowymi oraz braku potwierdzenia, że zabezpieczone przedmioty oznaczone są znakami towarowymi chronionymi na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej;
- kwalifikowaniu z art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych czynów niekaralnych, polegających na tzw. „ściąganiu” utworu przez Internet, podczas gdy z brzmienia przepisu wprost wynika, że przestępstwem jest rozpowszechnianie konkretnego przedmiotu, będącego nośnikiem utworu, artystycznego wykonania, fonogramu czy też wideogramu;
- przyjmowaniu błędnych kwalifikacji prawnych czynów w szczególności z art. 116 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, w sytuacji gdy czyn stanowił występki z art. 118 ust. 1, czy też z art. 117 ust. 1 cyt. ustawy;
- przyjmowaniu w postanowieniach o przedstawieniu zarzutów, a następnie w sentencji postanowień o umorzeniu nieprawidłowych opisów czynów, nieadekwatnych do znamion czynu zabronionego;
- w sprawach o czyny z art. 116 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych przyjmowaniu okresu rozpowszechniania bez uprawnień cudzych utworów wyłącznie do dnia złożenia zawiadomienia o przestępstwie, bez przeprowadzania w toku postępowania czynności pozwalających na objęcie zarzutem również okresu późniejszego;
- powoływaniu jako biegłych podmiotów, które roszczą sobie pretensje do występowania w sprawach w charakterze pokrzywdzonych;

- przedwczesnym kierowaniu aktu oskarżenia, mimo niekompletności materiału dowodowego;
- mało starannym uzasadnianiu decyzji kończących postępowanie przygotowawcze.

Powtarzalność tego rodzaju błędów dowodzi dalszej potrzeby szkolenia w tym zakresie i to nawet na poziomie regulacji ustawowej, przy uwzględnieniu możliwości komplikacji zarówno natury dowodowej jak i prawnej. Podkreślenia jednak wymaga okoliczność, iż w wyniku przeprowadzania stałych, okresowych badań aktowych błędy są wytykane i w miarę możliwości niwelowane.

W dalszym ciągu problemem dla prokuratorów jest uzyskanie wymaganych wniosków o ściganie od osób pokrzywdzonych. Czasami świadczy to o braku należytego zainteresowania ze strony uprawnionych podmiotów, ale równie często wynika z okoliczności, iż osoby te mają siedziby poza granicami kraju i są problemy z ustaleniem ich reprezentantów w Polsce. Wnioski o ściganie często składane są przez nieuprawnione do działania osoby, a pokrzywdzeni nie zajmują stanowiska w przedmiocie ścigania, co różnie oceniane jest przez prokuratorów. Niektórzy z nich przyjmują, iż brak stanowiska jest równoznaczny z odstąpieniem od złożenia wniosku o ściganie i umarzają postępowanie.

W dalszym ciągu występują trudności związane z ustaleniem osób pokrzywdzonych i często wynika to z niedostatecznego rozumienia roli organizacji zbiorowego zarządzania, także przez sądy.

Prokuratorzy nadal sygnalizują trudności z przesłuchaniem przedstawicieli lub pełnomocników pokrzywdzonych oraz przypadki odmowy składania wniosków w sprawach o niskiej wartości szkody, w których szanse na wykrycie sprawcy są nikłe lub, w których doszło do ugody cywilno-prawnej.

Wobec przedstawicieli Stowarzyszenia STOART podtrzymywane są krytyczne uwagi związane z brakiem właściwego dokumentowania czynności z ich udziałem w lokalach, w których ma dochodzić do bezprawnego korzystania z cudzych utworów. Podstawę zawiadomień tej organizacji nadal często stanowi wyłącznie lakoniczna notatka, niemal we wszystkich sprawach o tej samej treści, nie zawierająca informacji na temat rodzaju rozpowszechnianej muzyki, czy też sprzętu. Brakuje na niej podpisów osób postronnych, w obecności których lokal był kontrolowany, co powoduje, iż podejrzani kwestionują w ogóle okoliczność przeprowadzenia jakiegokolwiek kontroli.

Problemem sygnalizowanym przez prokuratorów jest także brak należytej współpracy z Policją, konsekwencją czego jest konieczność wykonywania czynności dochodzeń osobiście

przez prokuratora. Prowadzący je funkcjonariusze nie mają często odpowiedniej wiedzy teoretycznej, jak też merytorycznego przygotowania, wykonują czynności pobieżnie, bez uprzedniego porozumienia z prokuratorem np. w kwestii zabezpieczenia dowodów rzeczowych oraz właściwego ich opisu.

Ponadto postępowania prowadzone są przewlekłe, mimo interwencji ze strony prokuratorów, chociaż należy przyznać, że w większości przypadków czas trwania postępowań przygotowawczych przedłuża długotrwałe oczekiwanie na ekspertyzy biegłych, niezbędne dla ustalenia wszystkich osób pokrzywdzonych, a także oczekiwanie na wyliczenie wysokości wyrządzonej popełnieniem przestępstwa szkody przez podmioty uprawnione do reprezentowania pokrzywdzonych. Problemem są także wysokie wydatki związane z wynagrodzeniem dla biegłych w przypadkach wykonywania ekspertyz dot. produktów rynku fonograficznego (płyty CD, DVD, kasety video).

Nadmienić należy, iż z uwagi na problemy, jakie stworzył w praktyce zaprezentowany przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 maja 2005 r. I KZP 13/05 (OSNKW 2005, nr 6, poz. 50), pogląd prawny dot. interpretacji pojęcia „wprowadzenia do obrotu”, środowisko prokuratorów z zadowoleniem przyjęło nowelizację art. 305 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej, którego brzmienie w obecnym kształcie umożliwia ściganie wszystkich uczestniczących w obrocie sprawców naruszeń praw chroniących znaki towarowe. Efektywność postępowań przygotowawczych dot. tej kategorii spraw będzie przedmiotem kolejnej analizy.

5. Ministerstwo Edukacji Narodowej

Ministerstwo Edukacji Narodowej nie raportowało żadnych działań w zakresie zwalczania naruszeń prawa autorskiego i praw pokrewnych, podjętych w 2007 r.

6. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

W ramach właściwości Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego problematyka ograniczania negatywnych zjawisk związanych z naruszeniem praw autorskich i praw pokrewnych w nauce leży przede wszystkim w gestii interdyscyplinarnego Zespołu do Spraw Etyki w Nauce (ZEN) – zespołu opiniodawczo-doradczego Ministra. Zgodnie z § 3 zarządzenia Nr 45 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 15 października 2007 r. w

sprawie powołania interdyscyplinarnego Zespołu do Spraw Etyki w Nauce (Dz. Urz. MNiSW Nr 5, poz. 64), do zadań Zespołu należy formułowanie opinii i wniosków w sprawach dotyczących naruszania etyki w nauce, skierowanych na obrady Zespołu przez Ministra. W praktyce Zespół rozpatruje przede wszystkim przypadki łamania zasad dobrej praktyki naukowej, w tym m.in. naruszania zasad autorstwa i współautorstwa publikacji naukowych. Kwestia współautorstwa publikacji zbiorowych, w tym publikacji stanowiących podstawę do ubiegania się o nadanie stopnia lub tytułu naukowego, była niejednokrotnie przedmiotem prac i dyskusji ZEN – Zespół uznał za stosowne zasięgnięcie w tej sprawie także opinii Komitetu Polityki Naukowej i Naukowo-Technicznej Rady Nauki. Po otrzymaniu stanowiska Rady Nauki, Zespół zdecydował również o zorganizowaniu posiedzenia z udziałem przedstawicieli (Przewodniczącego i Sekretarza) Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów.

Na podstawie opinii Zespołu do Spraw Etyki w Nauce, minister właściwy do spraw nauki przygotowuje oświadczenia i stanowiska zawierające wskazówki dotyczące poszanowania zasad dobrej praktyki badań naukowych, zwłaszcza tych finansowanych z budżetu państwa. Stanowiska te następnie publikowane są na stronie internetowej ministerstwa i chociaż nie mają charakteru normatywnego, jak wskazuje praktyka, z ich treścią liczą się środowiska naukowo-badawcze. Jednym z ważniejszych takich oświadczeń było stanowisko odnośnie dwukrotnego występowania o dofinansowanie merytorycznie tożsamyh projektów badawczyh oraz realizowanych przez te same zespoły badawcze (*de facto* zjawisko autoplagiatu, tj. wielokrotnego sprzedawania tych samych produktów). Postępowanie takie zostało uznane za naruszenie zasad ubiegania się o dofinansowanie w trybie konkursowym i w takich przypadkach Minister odmawia przyznania środków finansowych, niemniej po uprzednim wysłuchaniu wyjaśnień ze strony wnioskodawców.

Ponadto, mając na celu dbałość o poszanowanie zasad dobrej praktyki naukowej, w tym przestrzeganie prawa własności intelektualnej, w 2007 r. wprowadzono do art. 4 ustawy z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. Nr 238, poz. 2390, z późn. zm.) przepis pkt 6, zobowiązujący ministra właściwego do spraw nauki do uwzględniania przy przyznawaniu środków finansowych na naukę opinii Zespołu do Spraw Etyki w Nauce.

IV. Działania podjęte w 2007 r. przez organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz innych partnerów społecznych, do których zakresu działalności należy ochrona praw autorskich i praw pokrewnych w związku z występowaniem piractwa oraz ich efekty

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, będąc koordynatorem realizacji Strategii, ma szeroki dostęp do informacji z wykonania jej celów. W ocenie Ministerstwa należy zwrócić uwagę na zsynchronizowane działania służb państwowych i organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi oraz innych partnerów społecznych, których działalnością jest ochrona praw autorskich i praw pokrewnych.

Na szczególne wyróżnienie zasługuje zarówno postawa tych organizacji, jak również funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej RP, Służby Celnej RP oraz Urzędu Patentowego RP. Ich zaangażowanie i profesjonalizm przyczyniły się do wielu przypadków zwalczania piractwa i fałszerstwa.

Przedstawione w tej części Raportu informacje zostały przygotowane przez organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi oraz inne podmioty biorące udział w pracach Zespołu. Zawierają one także ich opinie charakterystyczne ze względu na przedmiot działalności.

1. Koalicja Antypiracka: Business Software Alliance (BSA), Fundacja Ochrony Twórczości Audiowizualnej (FOTA), Związek Producentów Audio –Video (ZPAV)

1.1. Fundacja Ochrony Twórczości Audiowizualnej (FOTA) oraz Związek Producentów Audio Video (ZPAV) – działania wspólne

Według oceny FOTA/ZPAV, stan ochrony polskiego rynku przed nieautoryzowaną dystrybucją fonogramów oraz wideogramów w 2007 r. jest zbliżony do sytuacji zarejestrowanej w 2006 r. tzn. nie przyniósł oczekiwanej poprawy ochrony rynku. Odnosi się to przede wszystkim do naruszeń w Internecie, ale również ma odniesienie do tradycyjnej metody stosowanej przez przestępców – sprzedaży nielegalnie powielonych nośników na terenie bazarów – ze szczególnym uwzględnieniem bazarów zlokalizowanych w pobliżu zachodniej granicy Polski.

Nadal obserwuje się wzrost ilości oferowanych do sprzedaży płyt nagrywalnych (DVD-R), przekraczający już 50% ogólnej podaży nośników nielegalnie powielonych na płytach optycznych. Świadczy to o zwiększającej się aktywności lokalnych producentów i dostawców pirackich nośników. Aktualnie stało się regułą, że na jednej płycie umieszczonych jest kilka filmów, co znacząco wpływa na wysokość strat dystrybutorów filmowych.

Zdecydowana większość działań organów ścigania skierowana jest przeciwko dystrybutorom i sprzedawcom nielegalnie zwielokrotnionych utworów muzycznych i filmowych.

Powodem spadku ilości ujawnionych „studiów” nagrań nielegalnych nośników może być przypuszczalne „rozproszenie” produkcji – organizowanej wyłącznie na lokalne potrzeby bazarów i targowisk w małych miejscowościach.

Powszechnym stało się wcześniej sygnalizowane zjawisko, jakim jest nagrywanie filmów wideo w kinie, za pomocą amatorskich kamer filmowych. W około 9 na 10 przypadków źródłem pochodzenia pirackich kopii filmu, które jako pierwsze pojawiają się na rynku są właśnie kopie sporządzone kamerą wideo. W krajach, gdzie istnieje zapotrzebowanie na filmy z lokalną wersją dialogową (*dubbing*), piraci nagrywają ścieżkę dźwiękową podczas pokazów publicznych i łączą ją z obrazem pobranym z płyty DVD zawierającej obcą wersję językową utworu lub z obrazem pobranym z Internetu.

Tak spreparowane filmy są udostępniane w sieci lub na nośnikach (np. DVD-R) przed premierą lub podczas wyświetlania go w kinach.

Zdaniem FOTA/ZPAV, obecnie funkcjonujące przepisy karne ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie dają wystarczających narzędzi do walki z tym procederem.

Według oceny FOTA/ZPAV, nieautoryzowana dystrybucja i wymiana plików muzycznych i filmowych za pośrednictwem Internetu jest obecnie podstawową (z tendencją wzrastającą) metodą działalności przestępczej, prowadzonej przez osoby naruszające prawa własności intelektualnej. Według przeprowadzonych badań wynika, że około 75% użytkowników sieci korzysta z oprogramowań typu P2P umożliwiających wymianę plików.

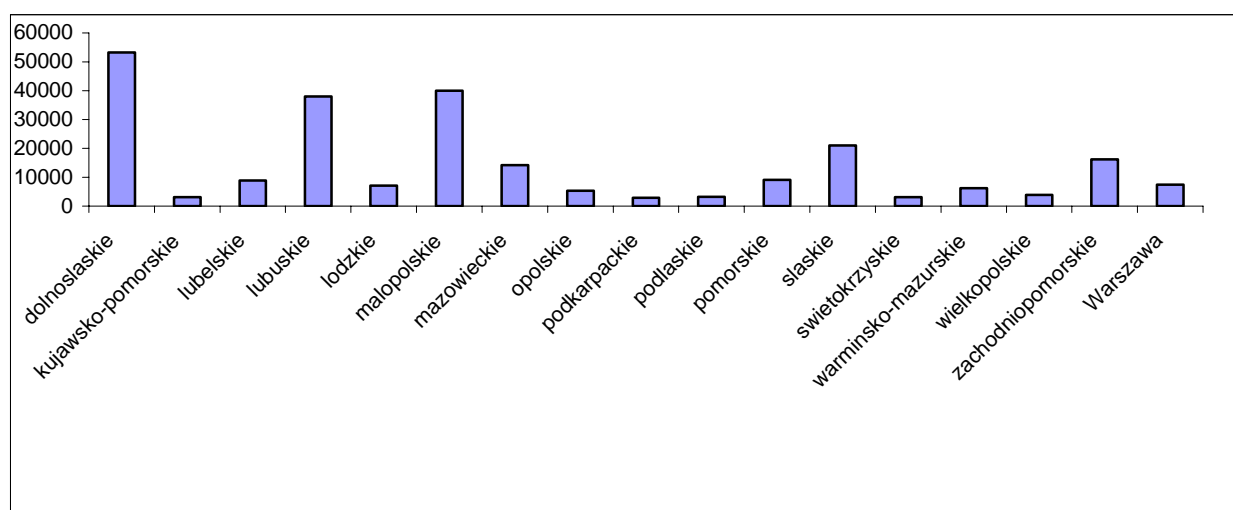
Niepokojącą jest zauważalna największa aktywność wymiany nieautoryzowanych plików muzycznych i filmowych, w szczególności w sieciach akademickich. Wskazuje to na niedostateczny brak nadzoru administratorów sieci nad funkcjonującymi tam serwerami.

Badania przeprowadzone na zlecenie Stowarzyszenia Dystrybutorów Filmowych wskazują, że ponad 1.800.000 użytkowników Internetu pobiera pliki zawierające utwory filmowe, z czego 185.000 pozyskuje w ten sposób każdy film premierowy, co wskazuje na znaczną skalę zjawiska.

FOTA/ZPAV wspierają działania Policji w procesie ujawniania oraz dokumentowania faktów naruszeń praw producentów fonograficznych i filmowych, jednakże te działania nie są wystarczające. Tylko niektóre jednostki Policji podejmują czynności w zwalczaniu naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych w Internecie. Należy tu zaznaczyć sukcesy odnoszone na tym polu przez śląską, dolnośląską, zachodniopomorską i warszawską policję.

Zdaniem FOTA/ZPAV, zachodzi konieczność wprowadzenia postulowanych w raporcie za 2006 r. zmian w prawie umożliwiających szybsze i skuteczniejsze ich dochodzenie – w zakresie treści art. 118 i 118¹ ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

FOTA/ZPAV – uczestnicząc w realizacji celów zawartych w „Strategii działań na rzecz ochrony praw autorskich i praw pokrewnych” w I półroczu 2007 r. brała czynny udział w szkoleniach, organizowanych dla Policjantów, Straży Granicznej i Służb Celnych w ramach programu *twinningowego* „*Transition Facility*”, jak również w opracowaniu w ramach Grupy Internet „*Metodyki pracy Policji przy ujawnianiu i zwalczaniu nielegalnego rozpowszechniania w Internecie utworów chronionych prawem autorskim*”.

Ilość nośników zatrzymanych nośników pirackich z zawartością muzyki przez wszystkie służby na terytorium Polski w 2007 r. (dane statystyczne z rejestru ZPAV)

Przedstawiciele ZPAV, w trakcie stałego sprawdzania rynku ujawniają pirackie płyty CD i DVD, które w ramach prowadzonego programu przesyłane są do badań kryminalistycznych do *IFPI* Londyn.

Działanie ZPAV obliczone jest w szczególności na ujawnianie przedpremierowych materiałów z nagraniami dźwiękowymi.

W dalszym ciągu, wyniki badań mechanoskopijnych przeprowadzonych przez Sekretariat *IFPI* nośników z repertuarem polskim i międzynarodowym ujawnionych na terenie Polski wskazują, że zdecydowana większość, blisko 90% CD oraz DVD, są to nośniki wytłoczone w Rosji.

Wskazuje to jednocześnie na mniejszą aktywność polskiej administracji celnej w sferze ujawnień i zatrzymań nielegalnie zwielokrotnionych nośników optycznych na granicach wschodnich polski, jednocześnie granicach Unii Europejskiej.

Z posiadanych przez ZPAV/FOTA informacji wynika, że na przestrzeni lat funkcjonowania Rozporządzenia 1383/03 nie przeprowadzono ani jednego postępowania przeprowadzonego w przewidzianym tam trybie.

Potencjał technologiczny tłoczni nośników optycznych w Polsce przekracza ponad 1 miliard nośników rocznie, a z informacji ZPAV wynika, że funkcjonujące tłocznie nierzadko wykorzystują zakłady w innych krajach, np. na Litwie czy Węgrzech, do dodatkowej produkcji, z uwagi na to, że posiadany własny park maszynowy nie jest w stanie „obsłużyć” ilości przyjmowanych zleceń.

Na terytorium wspomnianych państw nie funkcjonują zapisy prawne nakładające obowiązek stosowania kodów *SID IFPI* na urządzeniach tłoczących, co w konsekwencji, po wprowadzeniu nośników na polski obszar, może wprowadzać dezorientację przy ocenie legalności będących w sprzedaży nośników.

1.2. Fundacja Ochrony Twórczości Audiowizualnej – FOTA

Według oceny Fundacji Ochrony Twórczości Audiowizualnej FOTA 2007 r., podobnie jak 2006 r. nie przyniósł poprawy ochrony rynku przed nieautoryzowaną dystrybucją fonogramów oraz wideogramów. Sytuacja dotyczy zarówno nośników optycznych, jak również naruszeń w Internecie.

Znajduje to odzwierciedlenie m. in. w spadku ilości postępowań prowadzonych przeciwko osobom naruszającym prawa autorskie i prawa pokrewne do utworów audiowizualnych zarejestrowanych przez Fundację.

Odnotowany został wprawdzie sukces, który może być mierzony w skali krajowej – praktycznie całkowita likwidacja sprzedaży podrobionych nośników na warszawskiej giełdzie elektronicznej, mieszczącej się przy ul. Wolumen. Nastąpiło to w wyniku stałej, systematycznej działalności miejscowej jednostki Policji, eliminującej z pirackiego procederu zarówno sprzedawców jak i producentów, nielegalnie powielających i dostarczających na omawianą giełdę pirackie nośniki. Rozwiązany został również problem warszawskiego „Jarmarku Europa”, w związku z decyzjami administracyjnymi, dotyczącymi budowy Stadionu Narodowego, oraz z powodu częściowego przeniesienia się nielegalnego handlu fonogramami w pobliże zachodniej granicy Polski. Niestety w to miejsce nastąpił znaczny wzrost podaży plików filmowych w sieci Internetowej, głównie w programie *BitTorrent*.

W 2007 r. do FOTA wpłynęło 932 sprawy z prośbą o dokonanie oceny zabezpieczonych 201.360 nośników z utworami oraz 138 komputerów i 813 twardych dysków. Zmieniła się struktura oferowanych do sprzedaży nielegalnie nagranych nośników optycznych, bowiem obserwowany jest dalszy wzrost płyt nagrywalnych (DVD-R). O ile jeszcze kilka lat temu procentowy udział tłoczonych płyt DVD (pochodzących głównie z przemytu zza wschodniej granicy) sięgał 85%, to w ostatnim czasie zmalał on do 45 – 50%. Świadczy to może o uaktywnieniu się lokalnych producentów i dostawców pirackich nośników.

Należy nadmienić, że coraz częściej na jednej płycie umieszczonych jest kilka filmów, co znacząco wpływa na wysokość strat dystrybutorów filmowych.

Spadła ilość ujawnień przez Policję tzw. „laboratoriów” czyli miejsc masowego kopiowania nagrań muzycznych i filmowych na nośnikach nagrywalnych. Zdecydowana większość działań skierowana była przeciwko dystrybutorom i detalicznym sprzedawcom nielegalnie zwielokrotnionych utworów.

Zgłaszana wielokrotnie przez Koalicję Antypiracką propozycja wprowadzenia administracyjnego zakazu handlu nośnikami optycznymi zawierającymi zarówno materiał chroniony, jak też nośnikami czystymi – z nagranyimi treściami, która zdała egzamin na terenie bazaru na Stadionie X – lecia, nie znalazła zastosowania w innych miejscach.

Prawne zobowiązanie administratorów oraz właścicieli terenów, na których odbywa się handel do podjęcia kroków zmierzających do wyeliminowania zjawiska obrotu pirackimi towarami pozwoliłoby na odciążenie Policji i innych służb państwowych od konieczności przeprowadzenia wielokrotnych, kosztownych akcji.

Z analizy dokumentów procesowych, będących w posiadaniu Fundacji wynika, że kontynuowana jest praktyka powoływania biegłych sądowych, nawet w sprawach gdzie fakt popełnienia czynu naruszającego prawa autorskie i prawa pokrewne nie budzi wątpliwości, a sprawca przyznaje się do przedstawionych zarzutów, jak również powszechne jest powoływanie do oceny legalności treści zawartej na nośnikach biegłych z zakresu informatyki czy prawa patentowego, którzy nie posiadając wiedzy na temat obrotu majątkowymi prawami do utworów i licencji, sposobu oznakowania legalnie wydawanych nośników zwracają się o takie informacje do pokrzywdzonych, a następnie umieszczają je w wydawanych przez siebie opiniach. Taka praktyka podnosi koszt prowadzenia postępowań oraz czas ich trwania. Odnotowuje się ponadto coraz częstsze praktyki powoływania tzw. „niezależnych biegłych” do spraw, w których została już opracowana opinia przez fundację FOTA. Powołani biegli wykorzystują opinie FOTY, nie wnosząc do sprawy niczego nowego, poza kosztami ekspertyzy.

Dokumentowanie zatrzymanych nośników jest procesem pracochłonnym. FOTA – podobnie jak ZPAV – postuluje opisywanie oględzin tylko dla próby reprezentatywnej określonej partii zatrzymanych nośników. Rozwiązanie takie w sposób istotny miałyby wpływ na skrócenie czasu prowadzenia postępowań karnych w tego typu sprawach.

Nieautoryzowana dystrybucja i wymiana plików muzycznych i filmowych za pośrednictwem Internetu aktualnie jest zjawiskiem o znacznej wzrostowej tendencji. Według przeprowadzonych badań wynika, że ponad 75% użytkowników sieci korzysta z oprogramowań typu *P2P* umożliwiających wymianę plików.

Szacunkowe badania rynkowe wskazują, że ponad 1.800.000 użytkowników Internetu pobiera pliki zawierające utwory filmowe, z czego ok. 200.000 pozyskuje w ten sposób każdy film premierowy, co wskazuje na znaczną skalę zjawiska.

FOTA wspiera działania Policji w procesie ujawniania oraz dokumentowania faktów naruszeń praw producentów fonograficznych i filmowych, jednakże te działania nie są wystarczające. Tylko niektóre jednostki Policji podejmują czynności w zwalczaniu naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych w Internecie.

Zdaniem FOTA, jak też i innych członków Koalicji Antypirackiej, zachodzi konieczność postulowanych już w poprzednich latach wprowadzenia zmian w prawie umożliwiających szybsze i skuteczniejsze ich dochodzenie.

Dotyczy to możliwości niezwłocznego gromadzenia materiałów dla potrzeb postępowań karnych lub cywilnych od dostawców usług internetowych.

Postuluje się wprowadzenie do treści art. 118 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych zapisów pozwalających na penalizację zachowań polegających na wprowadzeniu do swojego komputera nieautoryzowanych plików filmowych bądź muzycznych dostępnych w systemach teleinformatycznych.

Aktualne przepisy traktują jako przestępstwo paserstwa jedynie nabycie przedmiotu będącego nośnikiem utworu, a „paserstwo internetowe” nie jest czynem zabronionym.

Analogiczna sytuacja dotyczy art. 118¹, który należałoby uzupełnić o oprogramowanie służące do niedozwolonego usuwania lub obchodzenia skutecznych technicznych zabezpieczeń przed odtwarzaniem, przegrywaniem, zwielokrotnianiem utworów lub przedmiotów praw pokrewnych. Obecnie jest ono najpowszechniejszym sposobem służącym do powielania treści.

Kolejnym narastającym problemem są działania użytkowników systemu Internet polegające na udostępnianiu przekierowań do stron zawierających nielegalnie utrwalone utwory filmowe, muzyczne czy komputerowe, znajdujące się na zagranicznych serwerach.

Lokalizacja takiego serwera nie sprawia organom ścigania szczególnych trudności, problemem jest zablokowanie takiej strony, z uwagi na czasokres trwania czynności procesowych, realizowanych w ramach międzynarodowej pomocy prawnej.

Niemniej istotnym zagadnieniem, również wpływającym zasadniczo na zakres naruszeń prawa w Polsce jest dokonywanie nielegalnych rejestracji filmów w czasie trwania ich projekcji w kinach.

W około 9 na 10 przypadków, źródłem pochodzenia pirackich kopii filmu, które jako pierwsze pojawiają się na rynku, są właśnie takie kopie. W krajach, gdzie istnieje zapotrzebowanie na filmy *dubbingowane*, tzw. „piraci” często w tajemnicy nagrywają ścieżkę dźwiękową podczas pokazów publicznych i łączą ją z obrazem pobranym z płyty DVD, zawierającej obcą wersję językową filmu lub z obrazem pobranym z Internetu. Tak przygotowane filmy są udostępniane w Internecie lub na pirackich płytach DVD przed premierą lub podczas wyświetlania filmu w kinach.

W Polsce zjawisko to było i jest poważnym zagrożeniem nie tylko dla dystrybutorów filmów zagranicznych, ale przede wszystkim dla działającego zgodnie z prawem polskiego przemysłu audiowizualnego.

Kolejnym problemem, z którym borykają się legalnie działający dystrybutorzy to rozpowszechnianie tłumaczeń ścieżki dźwiękowej filmu.

Aby uczynić filmy zrozumiałymi dla odbiorców, „piraci” dokonują tłumaczenia ścieżek dialogowych na żądany język i umieszczają je na specjalnie w tym celu postawionych stronach internetowych. Tłumaczenia są ściągane przez zainteresowanych z Internetu i za pomocą specjalnego oprogramowania łączone z obrazem. Likwidacja w kwietniu 2007 r. strony internetowej, umieszczonej na serwerze zagranicznym, za pośrednictwem której bezprawnie rozpowszechniano napisy do filmów, pozwoliła na ograniczenie na kilka miesięcy zjawiska piractwa filmowego w Polsce. Niestety nowe strony świadczące podobne przestępne usługi powodują powrót do sytuacji sprzed wspólnych działań Policji, FOTA i ZPAV.

Spreparowane w ten sposób filmy są udostępniane – przede wszystkim w sieci oraz na nośnikach (np. DVD-R) przed premierą lub podczas wyświetlania go w kinach co powoduje straty nie tylko dystrybutorów nośników ale również dystrybutorów kinowych oraz powoduje zmniejszenie środków, które mogłyby zasilić Polską kinematografię.

1.3. Business Software Alliance – BSA

BSA od ponad 10 lat zajmuje się zagadnieniami związanymi z egzekwowaniem praw własności intelektualnej jak również podejmuje wraz z innymi partnerami społecznymi działania edukacyjne. Co roku obserwowany jest znaczący wzrost liczby spraw, dotyczących przypadków naruszeń praw autorskich do oprogramowania komputerowego. W zakresie działań dokonywanych przez członków BSA, w ramach postępowań karnych brak jest pełnych danych określających liczbę wszczętych i zakończonych spraw w 2007 r., niemniej jednak można ocenić, że producenci oprogramowania komputerowego zrzeszeni w BSA byli zaangażowani w 2007 r., w różnym stopniu, w ponad tysiącu toczących się spraw w całej Polsce, wszczętych w 2007 r., jak i przed tym okresem.

Zdaniem BSA, jednym z najdonioślejszych wydarzeń 2007 r. w analizowanym zakresie, było rozpoczęcie likwidowania stanowisk handlowych i targowiska „Jarmark Europa” na terenie Stadionu X-lecia, który to obiekt od wielu lat był bardzo istotnym miejscem obrotu produktami naruszającymi prawa autorskie i prawa ochronnego na znaki towarowe.

Niezwykle istotne jest również uchwalenie ustawy z dnia 9 maja 2007 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz niektórych innych ustaw, którą to ustawą dokonano implementacji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/48/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej.

W ramach podnoszenia świadomości społecznej BSA przeprowadziło w 2007 r. szereg inicjatyw edukacyjnych związanych z przestrzeganiem prawa autorskiego.

Wraz serwisem aukcyjnym Allegro.pl BSA rozpoczęło kampanię informacyjno-edukacyjną, w ramach której uruchomiono wortal internetowy www.kupiedobrypomysl.pl poświęcony zasadom legalnego obrotu oprogramowaniem i zagrożeniom związanym z korzystaniem z nielegalnego oprogramowania. W ramach tej kampanii zorganizowany został konkurs na reklamę antypiracką pt. „Kupię dobry pomysł”. Jak wiadomo, portale aukcyjne są wykorzystywane często przez osoby dystrybuujące produkty naruszające prawo autorskie.

W styczniu 2007 r. odbyło się seminarium szkoleniowe pod patronatem BSA dla podmiotów zajmujących się audytem oprogramowania i doradztwem w zakresie zarządzania licencjami. Program szkolenia obejmował tematykę odpowiedzialności prawnej z tytułu naruszenia praw autorskich do programów komputerowych, zasady licencjonowania najpopularniejszych programów oraz procedury zarządzania oprogramowaniem.

Wspólnie z Koalicją Antypiracką BSA przeprowadziło kampanię informacyjną „TOP 500” skierowaną do wszystkich szkół wyższych oraz 500 największych firm w Polsce. W liście skierowanym do adresatów zostały podniesione kwestie związane z korzystaniem z serwerów i komputerów firmowych oraz z Internetu w ujęciu konsekwencji prawnych naruszeń praw autorskich, jak i zagrożeń w zakresie bezpieczeństwa. Adresaci akcji zostali również zaproszeni do udziału w bezpłatnym szkoleniu dla osób odpowiedzialnych za zasoby IT w uczelniach i firmach.

BSA, wraz z pozostałymi członkami Koalicji Antypirackiej i Stowarzyszeniem Autorów ZAiKS, przeprowadziło drugi etap projektu edukacyjnego „Bądź Oryginalny” adresowanego do uczniów gimnazjów w całej Polsce, którego celem jest propagowanie wśród młodzieży szacunku dla pracy artystów oraz przeciwdziałanie naruszeniom własności intelektualnej, realizowanego we współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej oraz Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Jest to kontynuacja inicjatywy rozpoczętej w 2006 r. W ramach II etapu miało miejsce ponad 20 spotkań z uczniami szkół gimnazjalnych i średnich na terenie całego kraju, których celem było uświadomienie młodzieży zagrożeń związanych z korzystaniem z Internetu zarówno w zakresie bezpieczeństwa jak i naruszeń prawa.

W ocenie BSA podstawowymi kwestiami związanymi z zagadnieniem przestrzegania prawa autorskiego w Polsce, które w dalszym ciągu wymagają poprawy i uwagi są:

- skuteczność organów ścigania w zakresie naruszania praw autorskich w Internecie, w tym na aukcjach internetowych; oczywiście godną pochwałą i uznania jest działalność niektórych jednostek w Polsce, które w sposób bardziej wyspecjalizowany zajmują się naruszeniami w Internecie;
- długi czas prowadzenia spraw i przewlekłość postępowań, co jest często skutkiem nadmiernego formalizmu organów prowadzących np. wymagających czasami składania wniosków o ściganie w formie protokołu przesłuchania, mimo, że przepis art. 143 § 1 pkt 1 Kpk wyraźnie stanowi, że zaprotokołowania wymaga jedynie ustna postać wskazanych tam czynności, są one zatem zbędne w razie dokonania ich na piśmie; podobnie sprawa ma się z żądaniem składania wniosków o ściganie nawet w sytuacji, gdy przestępstwo jest ścigane z urzędu.

Należy również zwrócić uwagę, na stałą od kilku lat tendencję wzrostu znaczenia Internetu w zakresie nielegalnego rozpowszechniania utworów (w tym programów komputerowych). Rozpowszechniane są coraz częściej nie tylko ewidentnie pirackie kopie oprogramowania, ale coraz częściej również wysokiej jakości podróbki. Tego typu działalność wiąże się również często z fałszerstwem certyfikatów potwierdzających legalność danego produktu i przestępczością międzynarodową.

2. Stowarzyszenie Autorów ZAiKS

Realizując zadania statutowe Stowarzyszenie Autorów ZAiKS współdziałało w 2007 r. z organami państwa w przeciwdziałaniu naruszeniom prawa autorskiego. W szczególności ZAiKS współpracował z Policją, Prokuraturą, Służbą Celną, Strażą Graniczną i Żandarmerią Wojskową wydając bezpłatnie opinie, składając wnioski o ściganie i szkoląc funkcjonariuszy państwowych.

W omawianym okresie, na prośbę organów państwa, wydano 280 opinii dotyczących rozpoznawania legalności zabezpieczonych nośników dźwięku. Dla jednostek Policji wydano 245 opinii, dla prokuratur – 18 opinii, dla sądów – 9 opinii, organów celnych w Warszawie – 4 opinie, dla jednostek Żandarmerii Wojskowej – 4 opinie.

Do wydanych opinii złożono wnioski o ściganie karne 319 osób, jest to liczba wyższa o 10 % od liczby wniosków złożonych w 2006 r.

Sprawy o czyny z art. 116 – 118 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, prowadzone przez Policję i prokuratury warszawskie kierowane są do sądów bez wskazania Stowarzyszenia Autorów ZAiKS jako strony pokrzywdzonej („Grupa warszawska”, która zgodnie z zapisami Strategii miała koordynować działania antypirackie na terenie Mazowsza nie zebrała się w 2007 r. ani razu).

Największą liczbę opinii wydano dla jednostek Policji z terenu województwa dolnośląskiego – 70, śląskiego – 50 oraz lubelskiego – 36.

Kwota strat, jakie ponieśli twórcy z tytułu bezprawnego wykorzystania ich utworów na nośnikach występujących w omawianych sprawach wyniosła 330.580 zł.

Zdecydowana większość wydawanych w 2007 r. opinii dotyczyła nagrań muzycznych zawartych na zabezpieczonych dyskach komputerów lub płytach CD-R z nagraniami muzycznymi w formacie *mp3*.

Analizując sprawy, w których ZAiKS był proszony o opinię można sformułować następujące wnioski.

Nasila się zjawisko wprowadzania do obrotu handlowego lub odtwarzania publicznego z nośników typu CD-R, wypalanych na domowych nagrywarkach. Innym niepokojącym zjawiskiem jest wymiana plików muzycznych poprzez sieć Internet przy użyciu programów *peer to peer*.

Jest to widoczne w przypadku materiałów dowodowych przesyłanych przez organy ścigania, gdzie nośniki nagrywalne oraz dyski twarde komputerów stanowią niemalże całość rozpatrywanych spraw. Nielegalna płyta CD w formacie CDA tłoczona wraz ze skopiowaną szatą graficzną stanowi obecnie rzadkość w zabezpieczonych materiałach dowodowych.

Dążąc do usprawnienia działań antypirackich ZAiKS wraz z innymi organizacjami zbiorowego zarządzania w ramach tzw. Koalicji Antypirackiej brał udział w opracowaniu „Metodyki pracy Policji w ujawnianiu i zwalczaniu piractwa intelektualnego w Internecie”.

Dokument ten w sposób jasny i logiczny systematyzuje prace Policji i prokuratury w zakresie prowadzenia spraw dotyczących naruszeń polegających na nielegalnym udostępnianiu plików. „Metodyka” spotkała się z uznaniem organów ścigania. W czasie spotkań dyskutowano też potrzebę zmian w ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych w zakresie interaktywnego wykorzystania utworów. Wypracowano konkretne postulaty, które zostały przedstawione Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W ubiegłym roku pracownicy ZAiKS przeprowadzili następujące szkolenia funkcjonariuszy Policji w zakresie rozpoznawania nielegalnych nośników dźwięku:

- w marcu 2007 r. przeprowadzono szkolenie w Komendzie Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu dla 43 funkcjonariuszy;
- we wrześniu 2007 r. przeprowadzono trzydniowe szkolenie w Szkole Policji w Słupsku dla 85 funkcjonariuszy z poszczególnych komend wojewódzkich;
- w listopadzie 2007 r. w Polańczyku przeprowadzono trzydniowe szkolenie dla 70 funkcjonariuszy Policji z województw: podlaskiego, małopolskiego, śląskiego, świętokrzyskiego i lubelskiego.

Na każde z przeprowadzonych szkoleń, które łącznie objęły 198 funkcjonariuszy Policji przygotowano materiały szkoleniowe w formie broszury, którą rozdano uczestnikom szkoleń.

3. Stowarzyszenie Filmowców Polskich

Stowarzyszenie Filmowców Polskich rozpoczęło w maju 2007 r. akcję monitorowania sieci Internet pod kątem łamania praw autorskich przez portale typu *Web 2.0* (społecznościowe). Akcja jak dotąd objęła blisko 500 polskich serwisów o wskazanej charakterystyce, w tym zarówno stron udostępniających odnośniki (*linki*) do innych serwisów tego typu, jak również największych, dostarczających przestrzeni dyskowej na materiały wideo.

Akcja spotkała się z szerokim odzewem zarówno w prasie, jak i branżowych portalach internetowych. W chwili obecnej nadal trudno ocenić wyniki akcji, niemniej jednak w jej rezultacie ok. 30% administratorów stron usunęło nielegalne pliki z tzw. *contentu* swoich stron. Problemem w trakcie akcji był brak możliwości skontaktowania się z niektórymi administratorami stron oraz brak świadomości prawnej internautów, do poprawienia której akcja miała się również przyczynić.

Akcja objęła również podmioty zagraniczne, będące dominantami na rynku światowym. Aktualnie toczą się z nimi rozmowy, niemniej jednak nie widać chęci rzeczywistej współpracy z ich strony.

Stowarzyszenie jednocześnie rozpoczęło analogiczną akcję monitorowania sieci Internet pod kątem *contentu* przeznaczonego dla telefonów komórkowych nowej generacji oraz portali oferujących usługi *video on demand* oraz *pay per view* (tzw. kina internetowe).

4. Stowarzyszenie Dystrybutorów Programów Telewizyjnych SYGNAŁ

Problem piractwa telewizyjnego, jego skala oraz olbrzymie straty, jakie corocznie w wyniku kradzieży sygnału telewizyjnego ponosi branża telewizyjna, zostały ostatecznie dostrzeżone i po raz pierwszy ujęte w przyjętej na 2007 r. „Strategii działań na rzecz ochrony własności intelektualnej w Polsce”. Stowarzyszenie Dystrybutorów Programów Telewizyjnych SYGNAŁ, którego statutowym celem jest ochrona dobra intelektualnego jakim jest sygnał telewizyjny, od początku swojego istnienia, czyli od 2002 r., podejmuje różnorodne działania zmierzające do ograniczenia zjawiska piractwa telewizyjnego. Działanie te pozostają w całkowitej zgodzie z propozycjami przedstawionymi w Strategii, począwszy od organizowanych kampanii społecznych, poprzez działania edukacyjne, kończąc na bliskiej współpracy z organami ścigania, przede wszystkim z Policją.

Spośród zrealizowanych w 2007 r. przez Stowarzyszenie działań najważniejsze to: kampania społeczna, szkolenia w zakresie walki z piractwem telewizyjnym dla przedstawicieli organów ścigania oraz akcje operacyjne prowadzone przez członków Stowarzyszenia we współpracy z Policją przeciwko sprawcom kradzieży sygnału telewizyjnego.

4.1. Działania informacyjno-edukacyjne

4.1.1. Kampania społeczna

Trzecia już ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna przeciwko kradzieży sygnału telewizyjnego była prowadzona w 2007 r. pod hasłem „Wstyd od razu, kara zaraz potem”.

Kampania miała na celu zwiększenie świadomości Polaków, że piractwo telewizyjne jest przestępstwem. Uświadamiała jednocześnie, że nielegalny odbiór telewizji to taki sam powód do wstydu, jak każda inna kradzież.

Patronat nad kampanią objął Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Trzonem kampanii rozpoczętej w marcu 2007 r. i kontynuowanej jesienią był 30-sekundowy spot telewizyjny, emitowany na kanałach należących do nadawców zrzeszonych w Stowarzyszeniu SYGNAŁ oraz kanałach innych stacji komercyjnych, które bezpłatnie udostępniły czas antenowy.

Kampanii towarzyszyły intensywne działania informacyjne. W ich wyniku ukazało się szereg publikacji i audycji w mediach ogólnopolskich, regionalnych i branżowych na temat piractwa i konsekwencji prawnych, jakie grożą sprawcom takich czynów.

4.1.2. Działalność edukacyjna w szkołach

W ramach budowania świadomości szkodliwości piractwa telewizyjnego Stowarzyszenie SYGNAŁ jest współorganizatorem – u boku członków Koalicji Antypirackiej i Stowarzyszenia Autorów ZAiKS – II edycji rozpoczętego w 2006 r. projektu edukacyjnego „Bądź Oryginalny!”. Kontynuowana w 2007 r. akcja była adresowana do uczniów gimnazjów w całej Polsce, jej celem było wzbudzenie wśród młodzieży, a także nauczycieli i rodziców szacunku dla pracy twórców, propagowanie poszanowania własności właścicieli praw dystrybutorów, nadawców i licencjodawców. Z drugiej strony autorzy projektu chcieli przestrzec przed konsekwencjami kradzieży dóbr intelektualnych.

4.2. Badania na temat postrzegania piractwa telewizyjnego

Podobnie jak w 2006 r., także w 2007 r. Stowarzyszenie SYGNAŁ przeprowadziło badania na temat postrzegania piractwa telewizyjnego przez Polaków (czerwiec/lipiec 2007 r., GFK Polonia). Są one źródłem kluczowych informacji, będących niejednokrotnie podstawą decyzji Stowarzyszenia w sprawie podejmowanych działań. Badania dowodzą, że opinie nt. kradzieży sygnału telewizyjnego nadal nie są jednoznaczne. Wynika z nich, że 68% Polaków uważa korzystanie z telewizji kablowej lub platform satelitarnych bez opłat i wiedzy dostawcy za coś złego, ale aż 46% sądzi, że piractwo to dowód sprytu. Ponad połowa badanych zgadza się z opinią, że korzystanie z płatnej telewizji bez wiedzy dostawcy to zwykłe złodziejstwo, ale aż 53% twierdzi, że nie straciłoby szacunku do sąsiada, gdyby korzystał z usługi w ten sposób. Aż połowa badanych zdaje sobie sprawę, że kradzież sygnału

to działanie na szkodę innych abonentów, ale co trzecia osoba uważa, że nie należy surowo karać tego procederu.

4.3. Współpraca z organami ścigania

4.3.1. Szkolenia i seminaria

Jednym z przykładów współpracy z organami ścigania są szkolenia i seminaria organizowane dla funkcjonariuszy Policji z wydziałów do walki z przestępczością gospodarczą. Uczestnicy spotkań zyskują specjalistyczną wiedzę z zakresu płatnych telewizji, poznają aspekty techniczne i prawne umożliwiające skuteczne ściganie sprawców dokonujących przestępstw kradzieży sygnału telewizyjnego.

W 2007 r. odbyło się 9 szkoleń, w których uczestniczyło około 600 funkcjonariuszy z Wydziałów do Walki z Przestępczością Gospodarczą z 10 województw.

W ramach szkoleń dla słuchaczy Szkół Policji w 2007 r. zostały przeprowadzone szkolenia w Szkołach Policji w Katowicach, w Słupsku i w Szczytnie. Uczestniczyło w nich łącznie ponad 300 słuchaczy oraz pracowników kadry dydaktycznej Szkół.

W 2007 r. Stowarzyszenie Sygnał przeprowadziło 2 szkolenia dla prokuratorów, tematem których była interpretacja pojęć technicznych występujących w ustawie z dnia 5 lipca 2002 r. o ochronie niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym. W szkoleniach uczestniczyło łącznie ok. 60 prokuratorów.

Stowarzyszenie SYGNAŁ, wspólnie z Komendą Główną Policji, przygotowało broszurę informacyjną, która ma pomagać w skutecznym wykrywaniu i ściganiu przestępstw piractwa telewizyjnego. Broszura została opracowana nie tylko na potrzeby organizowanych szkoleń, ale również z myślą o policjantach, którzy nie uczestniczą w organizowanych przez SYGNAŁ szkoleniach, a którzy z racji pełnionych funkcji również zajmują się przestępstwami dokonywanymi na szkodę operatorów telewizyjnych. Broszura kolportowana jest za wiedzą i akceptacją Komendy Głównej Policji do jednostek na terenie całego Kraju.

4.3.2. Współpraca z organami ścigania – wspólne akcje

W 2007 r. Stowarzyszenie SYGNAŁ zainicjowało i uczestniczyło w szeregu operacyjnych działaniach antypirackich. Sztandarowym przykładem wspólnych działań z Policją była akcja skierowana przeciwko piratom telewizyjnym, którzy za pośrednictwem portalu Allegro wprowadzali do obrotu niedozwolony sprzęt i oprogramowanie, służące do nieautoryzowanego, nielegalnego korzystania z usług świadczonych przez operatorów platform cyfrowych. W wyniku akcji, w której wzięło udział kilkuset funkcjonariuszy Policji z 16 województw, dokonano ponad 90 przeszukań, zabezpieczono ponad 50 komputerów, 10 twardych dysków, ponad 100 dekodery cyfrowych, ponad 120 kart dostępowych oraz znaczne ilości innych urządzeń niedozwolonych, służących do obchodzenia zabezpieczeń technicznych stosowanych przez operatorów. Akcja została przeprowadzona na początku 2008 r., ale była przygotowywana w II połowie 2007 r. Wnioski o ściganie karne sprawców zostały złożone przez Stowarzyszenie SYGNAŁ, a informacje o przeprowadzonej akcji ukazały się w prasie, na portalach internetowych, w telewizji oraz radiu.

4.3.3. Współpraca z organami ścigania - składanie wniosków o ściganie

Korzystając z zapisów ustawowych, zgodnie z art. 9 pkt 3 ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o ochronie niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym, członkowie Zarządu Stowarzyszenia SYGNAŁ, będącego krajową organizacją, której statutowym celem jest ochrona interesów przedsiębiorców świadczących usługi oparte lub polegające na dostępie warunkowym, w 2007 r. złożyli 209 wniosków o ściganie karne i ukaranie sprawców przestępstw kradzieży sygnału telewizyjnego.

4.4. Podjęcie bliskiej współpracy z Polską Izbą Komunikacji Elektronicznej

W wyniku kilkumiesięcznych konsultacji, jakie miały miejsce w II połowie 2007 r., Stowarzyszenie SYGNAŁ i Polska Izba Komunikacji Elektronicznej (PIKE), zrzeszająca ponad 130 firm z branży telewizyjnej i telekomunikacyjnej, zawarły porozumienie o bliskiej współpracy (początek 2008 r.). PIKE zadeklarowała intensywne włączenie się w działania na rzecz walki z piractwem telewizyjnym i ochrony dóbr intelektualnych.

Porozumienie z PIKE to bardzo ważny moment dla koalicji antypirackiej – istotny zarówno dla rozwoju działań Stowarzyszenia, jak i szerokiego propagowania idei poszanowania dóbr intelektualnych, w tym sygnału telewizyjnego. Połączenie sił we wspólnej walce z piractwem pokazuje, że coraz wyraźniej dostrzegane są jego zagrożenia, jak również konieczność prowadzenia zdecydowanych działań. Współpraca z PIKE oznacza możliwość zintensyfikowania inicjatyw na rzecz walki z piractwem telewizyjnym, realizowanie ich na dużo większą skalę. Intensywne działania oznaczają z kolei skuteczniejszą ochronę sygnału telewizyjnego, praw operatorów, nadawców oraz właścicieli praw autorskich, a także polskich użytkowników usług telewizyjnych.

4.5. Bariery prawne uniemożliwiające skuteczną walkę z piractwem

Ustawa z dnia 5 lipca 2002 r. o ochronie niektórych usług świadczonych drogą elektroniczną opartych lub polegających na dostępie warunkowym wprowadziła katalog czynów zabronionych, umożliwiając skuteczne ściganie sprawców także takich czynów, które do tej pory nie były szczegółowo określone odrębną ustawą. Ustawa określa zasady ochrony prawnej niektórych usług, takich jak rozpowszechnianie czy rozprowadzanie programów telewizyjnych świadczonych odpłatnie drogą elektroniczną, korzystanie z których uzależnione jest od uprzedniego nabycia przez usługobiorcę urządzenia dostępu warunkowego lub uzyskania indywidualnego upoważnienia dostępu do danej usługi. Dlatego też ustawa wydawała się być skutecznym narzędziem w walce z piractwem telewizyjnym zarówno w przypadku operatorów platform cyfrowych jak i operatorów kablowych.

W rzeczywistości ustawa ta jest niekwestionowaną podstawą prawną, jaką mogą posługiwać się platformy cyfrowe, o czym świadczy liczne orzecznictwo. Jednocześnie nie ma takiej jednoznaczności w przypadku sieci kablowych. Wyrok Sądu Najwyższego z 29 sierpnia 2007 r., sygn. akt I KZP 19/07, w sprawie kradzieży sygnału telewizyjnego w jednej z sieci kablowych świadczy o konieczności dokonania pilnych zmian w ustawie. W interpretacji Sądu Najwyższego igła, jaką posłużył się sprawca dokonując wpięcia do sieci, nie jest sprzętem i tym samym nie mieści się w katalogu pojęć zarezerwowanych dla urządzeń niedozwolonych, za pomocą których możliwe jest korzystanie z usług chronionych bez zgody usługodawcy. Sąd Najwyższy skupił się wyłącznie na interpretacji pojęć zawartych w ustawie, pomijając cel w jakim działała osoba nielegalnie wpinająca się do sieci i skutek jaki osiągnęła.

Dlatego też, w związku z licznymi przypadkami umarzania postępowań z powodu wyżej opisanego, Stowarzyszenie Sygnał będzie postulowało za wprowadzeniem do ustawy obok urządzeń niedozwolonych, pojęcia przedmiotów, za pomocą których możliwe jest obejście stosowanych zabezpieczeń, co umożliwi skuteczne ściganie sprawców dokonujących kradzieży sygnału telewizyjnego również na zasobach sieci telewizji kablowych.

V. Podsumowanie

Wyniki prac zrealizowanych w 2007 r. wskazują, że wiele zadań powinno być kontynuowanych w 2008 r.

Nadal istnieje potrzeba podejmowania działań wspierających coraz skuteczniejsze egzekwowanie praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej.

Dotyczy to w szczególności:

- ochrony tych praw w Internecie;
- monitorowania sieci *P2P* i ścigania sprawców naruszeń;
- wzmocnienia kontroli na granicach państwa;
- wzmocnienia kontroli na bazarach i targowiskach całego kraju,
- eliminacji ewentualnych opóźnień w prowadzeniu dochodzeń i kierowaniu spraw do sądów;
- przyspieszenia prowadzonych postępowań sądowych przeciwko sprawcom naruszającym prawa autorskie i prawa pokrewne oraz inne prawa własności intelektualnej;
- różnicowania stopnia represji karnej w zależności od rodzaju naruszeń i sankcjonowania w sposób szczególnie piractwa na skalę przemysłową;
- konieczności podejmowania działań mających na celu pozbawienie sprawców przestępstw korzyści z nich wynikających (przejęcie przedmiotów, zabezpieczenia majątkowe, kary grzywny);
- dążenia do zmniejszania liczby wyroków skazujących w zawieszeniu;
- prowadzenia kampanii mających na celu podnoszenie świadomości społecznej o konieczności poszanowania praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej;
- dalszej, aktywnej współpracy administracji rządowej z organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz innymi partnerami społecznymi, których działalnością jest ochrona praw autorskich i praw pokrewnych.

Pomimo dużego wysiłku organizacyjnego i poważnego wkładu pracy uczestników Zespołu, nie wszystkie problemy udało się rozwiązać. Zakres zadań okazał się bardzo

rozległy i czasochłonny. Niektóre z nich wymagają dalszego wzmocnienia kadrowego, doszkalania i nowych rozwiązań prawnych.

W kontekście przystąpienia Polski do Wspólnoty Europejskiej podniesienie standardów ochrony praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej stało się koniecznością.

Polska podjęła znaczne wysiłki zmierzające do ich ograniczania naruszeń i umocnienia swej wiarygodności na forum międzynarodowym.

Konsekwentnie wdrażane koncepcje systemowe sprawdziły się i przynoszą coraz większe efekty.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że wiele zadań Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych nie absorbuje w sposób znaczny środków budżetowych, a wiele z nich jest wykonywanych przy zaangażowaniu organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi. Wśród najistotniejszych można wymienić: specjalistyczne szkolenia, akcje edukacyjne, pomoc prawną, ustawiczny monitoring zagrożeń i badania społeczne, współpracę przy tworzeniu rozwiązań prawnych, czy magazynowanie pirackich towarów.

Pomimo odnotowywania poprawy sytuacji i zmniejszania skali zagrożeń związanych z handlem pirackimi i podrabianymi towarami, naruszanie praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej w Polsce pozostaje nadal problemem. Należy mieć na względzie, że permanentny postęp w procesie walki z piractwem będzie możliwy przy wsparciu organizacji międzynarodowych. Łamanie praw własności intelektualnej nie może być rozpatrywane jako problem danego kraju, który powinien sam szukać rozwiązań. Szeroko pojęta własność intelektualna ma bowiem charakter ponadgraniczny i jest dziedzictwem, które powinno podlegać szczególnej ochronie.